

Zonder problemen kunnen buitenspelen in het zonnetje!

Naam:	Lyëtte Wullems- Reijmer
Studentnummer:	2171871
Opleiding:	Master Special Educational Needs Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg
Leerroute:	Gespecialiseerd leerkracht deeltijd
Lesplaats:	Nijmegen
Begeleider:	Ernie Drissen
Jaar:	September 2011 – juni 2012

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	4
Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling	7
1.1 Aanleiding	7
1.2 Probleemstelling in de huidige situatie en gewenste situatie	7
1.2.1 De huidige situatie	7
1.2.2 Wie zijn de kinderen?	8
1.2.3 De gewenste situatie	9
1.3 Doelstelling voor mijzelf	9
1.4 Verwachtingen	9
1.5 Doelstelling in het onderzoek	10
1.6 Onderzoeksvraag en deelvragen	10
1.6.1 Deelvragen	10
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader	11
2.1 Oplossingsgericht werken door middel van Kids' Skills	11
2.1.1 Wat is Kids' Skills?	11
2.2 Wat is oplossingsgericht werken?	12
2.2.1 Oorsprong	12
2.2.2 Focus	12
2.2.3 Uitzonderingen	13
2.2.4 De wondervraag en de schaalvraag	13
2.2.5 Intrinsieke waarde	13
2.2.6 Oplossingsgerichte taal	14
2.2.7 De oplossingsgerichte vragen	15
2.2.8 Doelen	15
2.2.9 Ouders	16
2.3 Op welke voorwaarden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters?	17
2.3.1 Verschillende competenties	17
2.3.2 Sociaal emotionele competentie	18
Hoofdstuk 3: Onderzoeksmethodologie	19
3.1 De bronnen, validiteit en betrouwbaarheid	19

3.2 Onderzoeksvraag	20
3.3 De deelvragen	20
Hoofdstuk 4: Data analyse en resultaten	22
4.1 Wat wordt verstaan onder het oplossingsgericht werken?	22
4.2 Wat houdt de methode Kids'Kills in?	22
4.2.1 Wat vraagt het van mij als leerkracht om met de methode Kids'Skills te werken?	23
4.2.2 Hoe ik het ervaren heb te werken met de bovengenoemde punten	23
4.3 Op welke vaardigheden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters?	24
4.3.1 Uitkomst van het filmen	24
4.3.2 Uitkomst van de observaties; welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet en hebben dus invloed op het conflict?	24
4.3.3 De vaardigheden	25
4.3.4 De resultaten	27
4.4 Hoe begeleid ik het buitenspelen nu tijdens een conflict situatie?	28
4.4.1 Wat kan ik aan leerkrachtgedrag veranderen?	29
4.5 Wat zijn ervaringen van collega's met het werken van Kids'Kills?	30
4.5.1 De stellingen	30
4.5.2 Uitkomst van de stellingen	30
4.5.3 Uitkomst van de multiple-choicevragen	30
Hoofdstuk 5: Conclusies	34
Hoofdstuk 6: Evaluatie/Reflectie van het onderzoek	39
6.1 Mijn verwachtingen	39
6.2 De gewenste situatie	39
6.3 Doelstelling voor mijzelf en doelstelling in het onderzoek	39
6.4 Het voeren van gesprekken	40
6.5 Wat is tegengevallen	40
Literatuurlijst	42
Bijlage	44

Samenvatting

Dit praktijkonderzoek heeft plaatsgevonden in groep 1-2 op een reguliere basisschool in Nijmegen. Ik ben groepsleerkracht en ben dit onderzoek gestart vanuit een handelingsverlegen situatie. Tijdens het buitenspelen waren er steeds meer conflicten tussen drie oudste kleuters.

Via de opleiding Master Sen gespecialiseerd leerkracht ben ik in aanraking gekomen met het oplossingsgericht werken.

Het idee dat kinderen geen problemen hebben, maar alleen vaardigheden die zij nog niet hebben geleerd spreekt mij aan (Furman, 2011). Dit vraagt een andere manier van denken, niet meer denken in problemen maar in oplossingen (Furman, 2011).

Voor de start van het onderzoek heb ik het gedrag in kaart gebracht van de kinderen tijdens het buitenspelen waar ik het onderzoek mee uit heb gevoerd. Ik ben gaan lezen, filmen, observeren en heb daarbij mijn eigen leerkrachtgedrag onder de loep genomen. Ik heb een vragenlijst over het werken met Kids'Skills opgesteld, aan mijn collega's gegeven en deze uitgewerkt. Ik heb een logboek bijgehouden waarin ik schreef hoe het buitenspelen verlopen is en op welke manier de kinderen de vaardigheid geoefend hebben. Dit om het proces goed te kunnen volgen en voor de overdracht naar mijn duopartner toe.

Tijdens het werken met de methode Kids'Skills merkte ik meteen de eerste week een verandering in het gedrag van mijn leerlingen en in het gedrag van mezelf.

Ik benoemde het gewenste gedrag en merkte hier meteen een positieve respons op. Voor het uitvoeren van het onderzoek ging het buitenspelen twee weken lang 11,2% van de keren goed. Tijdens het aanbieden van de methode Kids'Skills ging het bij de drie kinderen gemiddeld 93,8% goed. Ik vind dit een hele hoge score. Na het loslaten van de methode, ben ik weer twee weken gaan turven en gaat het buitenspelen in 88,8 % van de keren goed. Er is een enorme vooruitgang geboekt.

Het werken met de methode heeft veel van mij als leerkracht gevraagd maar het effect is groot wat het mij en de kinderen heeft opgeleverd. Zonder een leerkracht die niet helemaal achter de methode en de visie van Ben Furman (2011) staat is werken met Kids'Skills niet te doen. Wat het mij en de kinderen heeft opgeleverd is te lezen in het onderzoek.

Inleiding

In de inleiding beschrijf ik wie ik ben, waar en met wie ik het onderzoek ga uitvoeren. Ook leg ik uit waarom ik gekozen heb voor dit onderzoek en wat ik ermee wil bereiken.

Wie ben ik en waar voer ik het onderzoek uit?

Mijn naam is Lyëtte Wullems-Reijmer. Ik woon in Druten samen met mijn man en 2 kinderen.

Met veel plezier werk ik al 15 jaar lang op een reguliere basisschool in Nijmegen. Het is een school voor neutraal bijzonder onderwijs. Neutraal wil zeggen: er wordt geen godsdienstonderwijs gegeven, maar er is wel alle ruimte voor het respecteren van elkaars godsdienstige en politieke opvattingen en kinderen kunnen daar in de groep over praten. De term bijzonder staat voor een school die niet openbaar is en die een stichtingsvorm kent. Op dit ogenblik telt de school ongeveer 500 leerlingen, verdeeld over 19 groepen, te weten: 5 groepen onderbouw, 8 groepen middenbouw en 6 groepen bovenbouw.

De school heeft 38 medewerkers waar naast de groepsleerkrachten één conciërge, een administratief medewerkster, een vakleerkracht, een intern begeleider, twee remedial teachers, een directeur en drie bouwcoördinatoren deel van uitmaken.

De school staat bekend als een “witte” school. Het merendeel van de ouders zijn hoog opgeleid. Door het nieuwe aanname beleid van Nijmegen, merken we dat de populatie aan het veranderen is. We krijgen dus ook te maken met anders opgeleide ouders en met andere milieus.

Waar en met wie voer ik mijn onderzoek uit?

Ik sta in groep 1-2 en werk 20 uur. Samen met mijn duo partner hebben wij 30 kinderen in de klas. Wanneer kinderen vier jaar worden stromen ze in. Dit schooljaar eindigen we met 32 kleuters.

Er zitten 14 oudste kleuters in groep 2. Met drie kinderen ga ik het onderzoek uitvoeren tijdens het buitenspelen.

Waarom heb ik voor dit onderzoek gekozen?

Ik probeer altijd een probleem vanuit het positieve te benaderen.

Ik merk dat ik de drie kinderen steeds vaker negatief toespreek om problemen op te lossen. Een stemmetje in mijn hoofd zegt me dat dit niet goed is.

Mijn inspiratiebron raakt leeg. Er moeten weer nieuwe ideeën worden aangevuld.

Ik ben daarom op zoek gegaan om, op een positieve manier, het storende gedrag van kinderen te kunnen veranderen. Ik wil me graag verdiepen in het oplossingsgerichte denken om het storende gedrag van kinderen op een positieve manier te beïnvloeden (Wolters, 2011). Ik wil graag als gespecialiseerd leerkracht kijken naar de kansen van kinderen en niet kijken naar de beperkingen.

Op de basisschool waar ik lesgeef wordt er gewerkt met een inspiratietafel. Deze staat in de lerarenkamer en verandert om de twee maanden. Het onderwerp in oktober 2011 was het oplossingsgericht werken. Het boek van Ben Furman lag op de tafel. Ik ben erin gaan bladeren. Mijn collega, die vorig jaar afgestudeerd is op het thema Kids'Skills, heeft me aangemoedigd het boek te gaan lezen. Ik ben enthousiast geworden en heb het boek zelf aangeschaft.

De oplossingsgerichte benadering sluit nauw aan bij passend onderwijs. Het denken in oplossingen past prima in passend onderwijs. Om te komen tot passende onderwijsarrangementen zijn gesprekken met kinderen zinvol en noodzakelijk.

De oplossingsgerichte manier van werken geeft nieuwe mogelijkheden om kinderen te betrekken bij het stellen van doelen en het bepalen van wat zij nodig hebben om deze doelen te bereiken.

<http://www.marant.nl/frappant.php?q=1429> Met oplossingsgericht werken passend onderwijs realiseren)

Het voeren van gesprekken met kinderen sluit mooi aan bij mijn onderzoek.

Ik kan door het volgen van de opleiding gespecialiseerd leerkracht steeds beter mijn onderwijsaanbod afstemmen op de behoeften van de kinderen. Ik denk dat de methode Kids'Skills goed past in mijn manier van lesgeven.

Dit gaf de aanleiding om mijn onderzoek op te zetten.

Wat wil ik bereiken met dit onderzoek?

Ik wil mijn leerkrachtgedrag goed bestuderen en ik wil kijken wat ik aan mijn gedrag kan veranderen om kinderen verder op weg te brengen. Fijn is het om praktisch en experimenterend bezig te kunnen zijn volgens een duidelijke methode. Ik ga werken volgens het ontwerpgericht onderzoek (Kallenberg 2011). Ik verander dan niet alleen iets in de lespraktijk, maar tegelijk onderzoek ik of het werkt en hoe dat zou kunnen komen. Ik wil meer kennis opdoen over de methode Kids'Skills. Kallenberg spreekt dan over objectkennis. Ik wil deze objectkennis gaan implementeren voor, tijdens en na het buitenspelen zodat ik de oplossing aan het toepassen ben. Dit alles is een proces wat ik wil gaan volgen zodat ik dagelijks terug kan reflecteren op het gedrag van de kinderen en van mijzelf. Ik hoop te leren anders met kinderen in gesprek te kunnen gaan, samen te kijken naar de kwaliteiten van de kinderen en niet te blijven hangen in de tekorten. Dus niet meer denken in problemen, maar in oplossingen. Ik hoop dat de opbrengst voor de kinderen waar ik mijn praktijkonderzoek mee ga doen, net zo groot zal zijn als voor mijzelf waardoor ik in de toekomst vaker gebruik kan maken van een oplossingsgerichte aanpak.

Zou de methode Kids'Skills een positief effect op het gedrag van de kinderen hebben?

En wat zou het werken met deze methode met mij als leerkracht doen?

Hoofdstuk 1

Aanleiding en probleemstelling

1.1 Aanleiding

Ik heb dit schooljaar een pittige groep kinderen in de klas zitten. Vooral de oudste kleuters hebben een zwakke luisterhouding. Waar ik dagelijks tegen aan loop zijn de conflicten tijdens het buitenspelen. De jongens zijn fysiek ingesteld maar zijn goed te corrigeren. Drie meisjes hebben onderling veel conflicten en zijn minder goed te corrigeren. De problemen die buiten zijn ontstaan nemen ze mee naar binnen. De sfeer in de groep heeft hieronder te leiden.

Josje, Fee en Rosa zijn drie hele originele kinderen met een flink temperament. Ze zoeken elkaar steeds op. Zowel met het werken binnen als met het spelen buiten. Er zijn dagen dat het onderling heel goed gaat. Vanaf november 2011 nemen de conflicten met het buitenspelen toe. Dagelijks is er strijd en krijg ik de vinger er niet achter gelegd waar de problemen ontstaan en wat ik eraan kan doen. Ik wil daarom samen met de drie kinderen de 15 stappen van Kids'Skills doorlopen (Furman, 2011).

1.2 Probleemstelling in de huidige situatie en gewenste situatie

1.2.1 De huidige situatie

Voordat we buiten gaan spelen maak ik een afspraak over met wie de kinderen willen gaan spelen, wat ze gaan doen en wat ze hiervoor nodig hebben.

In het spel is het moeilijk voor Josje, Fee en Rosa om zich aan de gemaakte afspraken te houden. Er ontstaat ruzie. Josje, Fee en Rosa zijn nog niet in staat de problemen onderling op te lossen. Ze zijn alle drie eigenwijs en dominant. Geen van de drie wil toegeven en zich schikken naar een oplossing.

Wanneer ik in mijn handen klap om naar binnen te gaan zijn Josje, Fee en Rosa niet vooruit te branden. Ze blijven hangen op het schoolplein. Ik moet ze ophalen van het plein en in de rij zetten bij de kinderen die al klaar staan. De meisjes hebben niet alleen moeite met elkaar, maar ook met hun luisterhouding naar mij toe. De sfeer die met het buitenspelen is ontstaan wordt mee naar binnen genomen en voortgezet.

1.2.2 Wie zijn de kinderen?

Josje is van januari 2006 en is een zorgleerling. Ze heeft een tweelingbroer. De moeder van de tweeling is plotseling overleden toen ze net 2 jaar oud waren. Vader heeft een nieuwe vriendin en in oktober 2011 is er een zusje geboren. Josje heeft vier maanden samen met haar broer in een kleutergroep gezeten. Josje is overgeplaatst naar mijn groep vanwege de negatieve wisselwerking die de tweeling op elkaar heeft. Josje is een eerlijk, behulpzaam kind. Ze heeft een zwakke luister en werkhouding en is daarom pittig in de omgang naar de leerkracht en andere kinderen toe. Haar gedrag is opvallend en is moeilijk te corrigeren. Vooral tijdens het buitenspelen heeft Josje vaak een conflict met Fee. Wanneer ze haar zin niet krijgt, lost ze dit op door te gaan slaan. Ze pakt spullen af en is dominant in haar spel. Ze heeft een informatieverwerkingsprobleem en een achterstand in verschillende ontwikkelingsgebieden. Dit is in oktober 2011 onderzocht door de schoolbegeleidingsdienst Marant door middel van een intelligentieonderzoek. Josje heeft een gemiddelde intelligentie van 73. Haar gedrag is nu beter te verklaren. Waarschijnlijk kan Josje niet anders handelen en komt het ongewenste gedrag voort uit frustratie. School is bezig Josje te verwijzen naar het Speciaal Basisonderwijs.

Fee is van december 2005. Ze is een herfstleerling en doubleert in groep 2. Ze is het afgelopen schooljaar niet in groep 3 gestart omdat ze vooral op sociaal en emotioneel gebied een achterstand had. Fee heeft kenmerken van ADHD. Dit is echter niet gediagnostiseerd. De ouders van Fee hebben veel ruzie thuis. Er zijn al verschillende pogingen ondernomen om het huwelijk te redden. Fee is een enthousiast kind. Ze is dol op muziek en dans. Fee reageert in de klas, buiten en thuis vaak impulsief en weet dan niet meer hoe ze gehandeld heeft. Ze heeft een redelijke werkhouding. Ze is snel afgeleid maar krijgt haar werk wel af. Tijdens het buitenspelen raakt ze vaak in conflict met Josje. Ze slaat snel en weet dan niet meer dat ze dit gedaan heeft. Het lijkt Fee allemaal te overkomen. De beste vriendin van Fee is Rosa. Fee kan een conflict niet loslaten. Ook niet wanneer deze is opgelost tijdens het buitenspelen. Ze neemt het negatieve gevoel wat ze eraan overhoudt mee naar binnen. Daar zetten de problemen zich dan voort. Dit heeft een negatief effect op mij en de groep.

Rosa is van april 2006. Ze is een slimme enthousiaste meid met een zwakke luisterhouding. Rosa trekt graag haar eigen plan. Ze is moeilijk op andere gedachten te brengen. Ze is eigenwijs en moeilijk te motiveren. Ze is gewend haar zin te krijgen. Wanneer ze deze niet krijgt dreigt ze met verbale woorden. Wat ik haar bijvoorbeeld hoor zeggen is;” als jij geen tikker bent mag jij nooit meer meespelen”.

Rosa weet wat ze wel en niet wil.

Tijdens het buitenspelen speelt ze graag met Fee. Josje speelt ook graag mee.

Wanneer de drie kinderen samen spelen gaat dat niet altijd even goed.

Rosa loopt snel weg van het probleem en is dan niet toegankelijk voor Fee en Josje.

Alle drie de kinderen hebben hier dan last van.

1.2.3 De gewenste situatie

Wat ik graag zou willen is het ongewenste gedrag van Josje, Fee en Rosa effectief ombuigen in gewenst gedrag zodat ze zonder conflicten buitenspelen en dat ze leren reflecteren op het eigen gedrag. Mijn leerkrachtgedrag wil ik aanpassen zodat ik de kinderen vanuit een positieve manier kan benaderen in plaats van ze steeds negatief te moeten toespreken.

1.3 Doelstelling voor mijzelf

Door middel van de methode Kids’Skills wil ik sociaal incompetent gedrag bestrijden en sociale vaardigheden aanleren die Josje, Fee en Rosa nog niet beheersen.

Ik wil de 15 stappen van de methode met de kinderen doorlopen en mijn leerkracht gedrag daarop afstemmen. Ik wil een oplossingsgericht gesprek leren voeren met oplossingsgerichte taal. Ik wil op een andere manier gaan denken en handelen zoals dat bij oplossingsgericht werken past. Ik wil het aantal conflicten turven voor, tijdens en na het toepassen van de methode Kids’Skills. Zo ontstaat er een duidelijk proces. Ik ben nieuwsgierig naar de literatuur over oplossingsgericht werken, Kids’Skills en over buitenspel met kleuters. Wat ik gelezen heb wil ik gaan inzetten in de praktijk. Ik wil weten wat de ervaringen van mijn collega’s zijn over het werken met de methode Kids’Skills en deze kennis delen met elkaar.

1.4 Verwachtingen

Door het doorlopen van de vijftien stappen van de methode Kids’ Skills en het toevoegen van enkele werkvormen, verwacht ik dat de methode effectief

toegepast kan worden. In de periode januari tot en met maart denk ik aan drie verschillende vaardigheden te kunnen werken volgens de vijftien stappen van Kids'Skills. De eerste vaardigheid wil ik als leerkracht aanbieden. De volgende twee vaardigheden wil ik vanuit de kinderen laten komen.

Ik verwacht dat de kinderen enthousiast reageren en dat mij dat motiveert om mijn handelen op de kinderen af te stemmen. Ik verwacht dat ik mijn leerkrachtgedrag moet gaan aanpassen. Dit door anders te gaan denken en handelen.

1.5 Doelstelling in het onderzoek

Ik wil aanpassingen maken in het onderwijsprogramma en in mijn leerkrachtgedrag, om de vijftien stappen van Kids' Skills binnen de groep te doorlopen.

Josje, Fee en Rosa wil ik actief deel laten nemen aan het proces zodat we niet meer over problemen spreken maar over vaardigheden.

Ik wil met deze aanpak bereiken dat de kinderen door het oefenen van de eigen vaardigheid in staat zijn zelf problemen op te lossen en te reflecteren op het eigen handelen.

1.6 Onderzoeksvraag en deelvragen

Mijn onderzoeksvraag luidt:

Kan ik met behulp van de oplossingsgerichte aanpak Kids'Skills, de kinderen Josje, Fee en Rosa vaardigheden aanleren om ze zo te helpen conflicten te leren oplossen tijdens het buitenspelen.

1.6.1 Deelvragen:

Dit roept bij mij de volgende deelvragen op:

1. Wat wordt verstaan onder het oplossingsgericht werken?
2. Wat houdt de methode Kids'Skills in en wat vraagt het van mij als leerkracht?
3. Op welke vaardigheden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters? Welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet en hebben dus invloed op het conflict?
4. Hoe begeleid ik het buitenspelen nu en wat kan ik aan leerkrachtgedrag veranderen?
5. Wat zijn ervaringen van collega's met het werken van Kids' Skills?

Hoofdstuk 2

Theoretisch kader

In dit hoofdstuk wordt het onderzoek theoretisch onderbouwd.

De volgende deelonderwerpen komen aan bod: Wat is Kids' Skills, wat is oplossingsgericht werken en welke voorwaarden hebben kleuters nodig bij het buitenspelen.

2.1 Oplossingsgericht werken door middel van Kids' Skills

2.1.1 Wat is Kids' Skills?

Kids' Skills is een oplossingsgerichte methode waarmee kinderen op een positieve, constructieve manier problemen overwinnen door nieuwe vaardigheden te leren.

De methode Kids' Skills van de bedenker Furman (2011) is gebaseerd op het idee dat kinderen geen problemen hebben, alleen vaardigheden die zij nog niet hebben geleerd. Daarnaast wordt er op een plezierige manier gewerkt aan het vergroten van de motivatie en het wekken van de belangstelling bij de kinderen voor de aan te leren vaardigheid. Deze plezierige werkwijze valt onder andere terug te zien bij het laten bedenken van een naam en een totemfiguur voor de vaardigheid en het ruim van tevoren plannen maken hoe de vorderingen gevierd moeten worden.

Het is te gebruiken door ouders, opvoeders, leerkrachten en andere volwassenen.

De methode Kids' Skills omvat vijftien achtereenvolgende stappen. De eerste keer dat je de methode toepast doorloop je alle stappen. Zodra je met de stappen vertrouwd bent en Kids' Skills goed aanvoelt, kun je gaan improviseren en je eigen persoonlijke manier zoeken om deze ideeën aan te passen. De 15 stappen (Furman, 2011):

- Stap 1: Problemen vertalen in vaardigheden
- Stap 2: Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden
- Stap 3: De voordelen van een vaardigheid onderzoeken
- Stap 4: De vaardigheid een naam geven
- Stap 5: Een totemfiguur kiezen
- Stap 6: Supporters werven
- Stap 7: Meer zelfvertrouwen geven
- Stap 8: Plannen maken om het te vieren
- Stap 9: De vaardigheid omschrijven
- Stap 10: Naar buiten treden
- Stap 11: De vaardigheid oefenen
- Stap 12: Geheugensteuntjes bedenken
- Stap 13: Vieren dat het gelukt is
- Stap 14: De vaardigheid aan anderen doorgeven
- Stap 15: Op naar de volgende vaardigheid

In bijlage 1 staan de 15 stappen uit de methode Kids'Skills uitgebreid beschreven. Ik heb hier een antwoord gegeven op het eerste deel van deelvraag 2: Wat is Kids'Skills. Wat het van mij vraagt als leerkracht is te lezen in hoofdstuk 4.2.

2.2 Wat is oplossingsgericht werken?

2.2.1 Oorsprong

Kayser (2010) schrijft dat de oorsprong van oplossingsgericht werken ligt in de oplossingsgerichte therapie. Deze werd in de jaren tachtig ontworpen door Steve de Shazer en Insoo Kim Berg van het Brief Family Therapie Center in Milwaukee in de VS. Ze waren op zoek naar een efficiënte en effectieve therapievorm waarbij het niet veel tijd zou vergen een oplossing te vinden of te creëren. Ze onderzochten de manier waarop mensen naar oplossingen zochten en niet meer op de oorzaak van een probleem.

De focus lag op de toekomst en wat mensen motiveert. Niet de tekortkomingen van mensen werd beklemtoond maar er werd gebruik gemaakt van de competenties en hulpbronnen van mensen. Het oplossingsgerichte denken werd zo geboren.

Een mooie uitspraak van Kayser vind ik; kleine veranderingen kunnen al grote problemen oplossen (Kayser, 2010).

2.2.2 Focus

Het oplossingsgericht werken met kinderen gaat uit vanuit het kind. Je gaat op zoek met het kind naar zijn krachten en competenties en legt niet de nadruk op de tekorten van het kind. Er wordt niet naar de oorzaak gezocht van een probleem.

Er wordt vanuit het kind gezocht naar wat goed gaat om zo te werken aan de gedragsverandering. (Wolters, 2011) en (Furman, 2011).

Niet meer denken aan wat er verkeerd ging, maar kijken naar wat werkt. Binnen het oplossingsgericht werken is het de taak van de leerkracht om interventies af te stemmen op de mogelijkheden en de kansen van het kind.

(Furman, 2011, Wolters, 2011 en Måhlberg & Sjöblom, 2008)

De focus wordt gelegd bij de oplossingen.

Måhlberg & Sjöblom (2008) schrijven dat het essentieel is dat de leerkracht het kind begeleidt in het bedenken van een oplossing, in plaats van dat de leerkracht een probleem oplost. Het verschil zit in een veel positievere uitkomst.

2.2.3 Uitzonderingen

Wolters (2011) en Furman (2011) schrijven dat een probleem er nooit de hele tijd is. Er zijn altijd uitzonderingen waarin het probleem zich minder of niet heeft voorgedaan en die mogelijkheden van een oplossing in zich dragen. Het uitgangspunt is die van een gewenste situatie waarin problemen zijn opgelost.

2.2.4 De wondervraag en de schaalvraag

Samen met het kind op zoek gaan naar de uitzonderingen waar het gedrag wel goed gaat. Wolters (2011), Måhlberg & Sjöblom (2008) en Kayser (2010) schrijven over het belang van het stellen van de wondervraag en de schaalvraag.

Vragen die het kind helpen om zich een beeld te vormen van de nieuwe realiteit, van de mogelijkheid om de oplossing op te sporen.

Bij de wondervraag vraag je naar de situatie als het probleem is opgelost. In deze manier van begeleiden beschrijft het kind de ideale situatie over hoe hij de toekomst graag ziet. Dit kan met behulp van een toverstaf, een reis in de tijd of door te vragen; “stel dat je probleem er over een tijdje niet meer zou zijn, hoe zou het dan anders gaan?”. Belangrijk is om te vragen naar wat het kind anders zou doen (Wolters, 2011)

De schaalvraag is een effectief middel om vooruitgang en doelen te bespreken.

Aan de ene kant beschrijft het kind de situatie als het probleem is opgelost en aan de andere kant hoe groot het probleem is (Wolters, 2011).

2.2.5 Intrinsieke waarde

Positieve gedragsverandering ontstaat wanneer het kind de intrinsieke waarde ervaart wanneer de verandering positieve effecten met zich mee brengt.

(Wolters, 2011). Hoe groot is de wens van het kind om zijn of haar gedrag daadwerkelijk te veranderen? Wat levert het op? Ook Furman (2011) zegt dat het belangrijk is het kind bewust te maken van de voordelen die het heeft om iets te kunnen. Dit kan door de vaardigheid een naam te geven en plannen te maken om de vaardigheid te gaan vieren.

Ron Brandt schrijft in zijn artikel over; Punished by Rewards A conversation with Alfie Kohn over de intrinsieke waarde. Hij schrijft dat men gewenst gedrag niet moet opleggen, kinderen voelen zo de druk om te moeten presteren. Volgens Kohn neemt door straffen en beloning de prestatiedrang af. Zo verdwijnt de intrinsieke motivatie

van kinderen om dingen goed te doen. Het gaat om het kijken naar kinderen en zien wat ze werkelijk nodig hebben.

(<http://www.alfiekohn.org/teaching/pdf/Punished%20by%20Rewards.pdf>, Punished by Rewards? Opgevraagd op 26 maart 2012).

Ik ben er van overtuigd dat het goed is te belonen zodat het zelfvertrouwen van kinderen toeneemt. Ik ben het eens dat belonen en straffen niet overdreven moeten worden zoals Alfie Kohn in het artikel van Ron Brandts zegt

(<http://www.alfiekohn.org/teaching/pdf/Punished%20by%20Rewards.pdf>, Punished by Rewards? Opgevraagd op 26 maart 2012).

Ik denk dat door straffen en belonen consequent toe te passen de prestatiedrang alleen maar kan toenemen.

2.2.6 Oplossingsgerichte taal

De oplossingsgerichte taal gaat uit van het kind als gesprekspartner (Wolters, 2011). Je gaat samen met het kind op zoek naar zijn krachten en competenties en legt niet de nadruk op de tekorten van het kind.

De grondhouding van mij als leerkracht moet zich kenmerken door oprechte aandacht. Oprechte aandacht laat geen ruimte voor doen alsof je luistert of met je gedachten ergens anders zijn (Wolters, 2011).

- Je moet goed luisteren naar wat de ander vertelt, horen wat er niet wordt gezegd, luisteren tussen de regels door (Wolters, 2011).
- Letten op non-verbale signalen en een oordeelloze houding aan te nemen. Zo laten zien vertrouwen te hebben in het kind.

De leerkracht moet zich empathisch en responsief opstellen, meebewegen met weerstand van het kind en respect tonen. Tijd vrij maken voor het kind en feedback geven. Stel geen suggestieve vragen of gesloten vragen. Dit noemen we oplossingsgerichte taal. Oplossingsgerichte taal is een essentieel onderdeel van het oplossingsgerichte werken. Het gedrag wordt niet benoemd met een negatief etiket, maar er worden positieve bewoordingen gebruikt. Kayser (2010) geeft als voorbeeld:

Dat kind is hyperactief – dat kind is energiek.

Dat kind werkt storend in de klas – Dat kind heeft extra aandacht nodig in de klas.

2.2.7 De oplossingsgerichte vragen

Ik heb me verdiept in de oplossingsgerichte taal. De oplossingsgerichte vragen die daarbij horen zijn onder te verdelen in groepen zoals in Måhlberg & Sjöblom (2008) beschreven staat:

Wanneer...? – vragen

Wanneer gingen dingen iets beter?

Wat...? – vragen

Wat zou op dit moment nuttig zijn voor jou?

Wie...? – vragen

Wie is de meest aangewezen persoon om jou nu te helpen?

Welke...? – vragen

Welke hulpmiddelen gebruikte je toen?

Hoe...? – vragen

Hoe heb je vergelijkbare problemen voorheen opgelost?

Op welke manier...? – vragen

Op welke manier kan ik jou helpen?

Stel dat...? – vragen

Stel dat dit niet langer een probleem is, wat voor verandering merk je dan op?

Een uitgebreide lijst met oplossingsgerichte vragen is terug te vinden in bijlage 2.

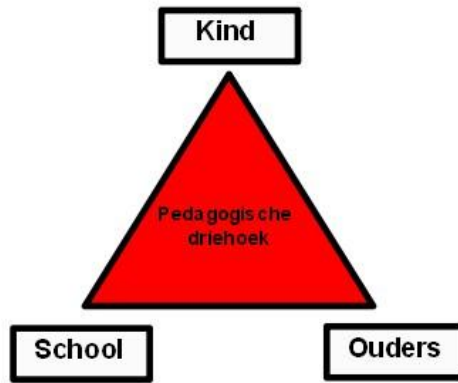
2.2.8 Doelen

De doelen moeten worden omschreven als concreet gedrag en zijn het begin van de verandering volgens Kayser (2010). Het gedrag positief formuleren en beschrijven in concrete termen zodat het gedrag meetbaar en observeerbaar is (smart). Het nieuwe gedrag moet bij het kind passen en is toepasbaar in een gekozen situatie. Er moet een bepaalde vaardigheid of inzet van het kind zelf voor nodig zijn en er moet op een moment of tijdstip geoefend kunnen worden. Dit komt volledig overeen met de visie van Furman (2008).

Een belangrijk instrument om de doelen te bereiken is een goede samenwerking tussen het kind, de leerkracht en de ouders.

Måhlberg (2008) schrijft dat kinderen zich beter voelen wanneer zij hun ouders en leerkrachten samen zien werken.

De pedagogische driehoek brengt deze interactie in beeld. Kayser (2010)

2.2.9 Ouders

Kayser (2010) schrijft dat ouders worden gezien als deel van de oplossing en niet van het probleem. Wanneer ouders weerstand laten zien wordt dit niet beschouwd als verzet van de ouders, maar levert juist informatie op over de manier van vragen en de reactie die ze oproept.

Kayser (2010) legt uit dat strategieën om ouders te motiveren onder andere zijn:

- Complimenten geven
- Gebruik maken van schriftelijke communicatie
- Reële verwachtingen hebben en kleine stappen nemen

Ook Wolters (2011) schrijft dat het van groot belang is als de leerkracht met ouders op een lijn zit. Furman (2011) betreft ouders erbij door de kinderen de ouders als supporters te laten kiezen. De supporters worden uitgenodigd om feest te komen vieren wanneer de vaardigheid beheerst wordt.

Voor mij is het belang van ouders betrekken bij het oplossingsgericht werken duidelijk geworden. In alle gelezen literatuur wordt dit benadrukt.

Wanneer ik de theorieën met elkaar vergelijk zie ik overeenkomsten. Er wordt vanuit het kind gedacht. Problemen worden omgezet in vaardigheden. Het leerkrachtgedrag is hierbij erg belangrijk. In het boek van Furman (2011) is stap 11 de vaardigheid oefenen. Kinderen hebben zelf hele goede ideeën om de vaardigheid te oefenen. Ik ben het met Furman eens dat kinderen zelf de meest creatieve ideeën en oplossingen in zich hebben en dat de fantasie van het kind ingezet moet worden in deze fase. Wolters (2011) geeft in haar boek ideeën van werkvormen. Ze zijn allemaal heel goed in te passen in de praktijk. Het zijn suggesties om

oplossingsgericht te werken met kinderen. Deze praktische werkvormen mis ik in het boek van Furman en vind ik een verrijking in het boek van Wolters.

Nog meer interventies die bij het oplossingsgericht werken horen zijn te vinden in bijlage 3.

Ik heb hier een antwoord gegeven op deelvraag 1: Wat is oplossingsgericht werken?

2.3 Op welke voorwaarden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters?

In de handleiding Buitenspel in de onderbouw van Dhr. Greet Caminada (1997) staat dat de basisbehoeften, het welbevinden en de betrokkenheid voor kleuters voorwaarden zijn om tot een goede ontwikkeling te komen. Dit komt overeen met het observatie en registratiesysteem Kijk wat op de basisschool waar ik werk gebruikt wordt (Bosch & Jaeger, 2005). Ik ben van mening dat kinderen zichzelf gaan ontwikkelen als ze zich veilig en vertrouwd voelen.

2.3.1 Verschillende competenties

Caminada & Leenders (2012) spreken over verschillende competenties die nodig zijn om je als kind te kunnen ontwikkelen tijdens het buitenspelen.

Van ontwikkeling is sprake als nieuwe ervaringen worden opgenomen in bestaande kennis, houding en vaardigheden, met als resultaat dat de competenties op cognitief, creatief, sociaal-emotioneel, zintuiglijk en motorisch gebied toenemen. Er is een toename van de competentie wanneer deze wordt uitgebreid, verdiept of geïntegreerd met andere competenties.

Door de toename van de verschillende competenties groeien kinderen in zelfsturing;

- In het nemen van initiatieven
- Zich aan de taak houden
- Selectieve aandacht geven
- Zich aan (zelfgemaakte) regels houden en zelf controleren.

Er is sprake van een evenwichtige ontwikkeling wanneer er een gelijkmatige groei is in alle ontwikkelingscompetenties.

Tijdens het buitenspel komen de verschillende competenties beurtelings of zelfs tegelijkertijd aan bod.

Hier ga ik in op de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind met sociale competenties als centraal begrip volgens Kayser (2010) en Caminada (2012).

2.3.2 Sociaal emotionele competentie

Een kind is competent als hij of zij in staat is om met gebruik van zijn/haar hulpmiddelen zijn/haar doelen te bereiken binnen specifieke sociale contexten.

De mate van verwerving van sociale competentie wordt beïnvloed door socialisatieprocessen en persoonlijke ervaringen. Socialisatie is een proces waarbij het kind zijn bewustzijn ontwikkeld. De oriëntatie op de samenleving is afhankelijk van de omgeving waarin het kind opgroeit en verschilt per kind (Kayser, 2010).

Caminada (1997) schrijft dat de sociaal-emotionele competentie omvat:

- Ontwikkeling van de identiteit
- Ontwikkeling van zelfstandigheid
- Ontwikkeling van sociale vaardigheden
- Ontwikkeling van sociale redzaamheid

Dit komt met de hierboven geschreven theorie van Kayser (2010) overeen.

Dit betekent voor mijn onderzoek dat ik met de kinderen voornamelijk wil gaan werken aan het socialisatieproces zodat de basisbehoeften, het welbevinden en de betrokkenheid toe kunnen nemen.

Ik wil de nadruk leggen op de vaardigheden (Caminada,1997):

- Leren omgaan met de eigen gevoelens
- Leren in het maken van eigen keuzes
- Leren omgaan met de ander
- Leren omgaan met regels

Voor mij handelen betekent dit dat ik aan de kinderen laat merken (Caminada,1997):

- Dat ik beschikbaar ben voor ondersteuning
- Dat ik in mijn basishouding rust uitstraal
- Dat ik de regels en afspraken met de kinderen naleef
- Dat ik toezicht houd
- Dat ik observeer en stimuleer

Hoofdstuk 3

Onderzoeksmethodologie

3.1 De bronnen, validiteit en betrouwbaarheid

Uiteraard wil ik een betrouwbaar en valide onderzoek uitvoeren. Ik probeer mijn onderzoek zo betrouwbaar mogelijk uit te voeren door transparant te zijn.

Voor de versterking van de interne validiteit maak ik gebruik van triangulatie. Dat wil zeggen dat ik verschillende bronnen gebruik en met elkaar vergelijk en verbind (Kallenberg, 2011).

Ik maak gebruik van:

- Informatie van verschillende bronnen
- die op verschillende manieren is verzameld
- met verschillende materialen

Voor het uitvoeren van het onderzoek maak ik gebruik van de volgende bronnen:

- Literatuur, verzameld door verschillende boeken te bestuderen
- Intern begeleider
- De kinderen Josje, Fee en Rosa
- Yvonne Leenders
- Mijn collega's en studiegenoten

Voor het uitvoeren van het onderzoek maak ik gebruik van verschillende onderzoeksmiddelen:

- Filmmateriaal
- Het bijhouden van een logboek.
- Observaties van mijzelf en de kinderen
- Een vragenlijst

Ik ga het gedrag van Josje, Fee en Rosa voordat ik met Kids'Skills begin en nadat ik met Kids'Skills gewerkt heb goed in kaart brengen, om zo met behulp van de verscheidene onderzoeksmiddelen en onderzoeksmethoden een duidelijk beeld te verkrijgen of er verbetering is in het gedrag. De ouders van de drie kinderen nodig ik uit om de methode van Kids'Skills uit te leggen. Na afloop evalueer ik samen met de ouders hoe het werken met de methode gegaan is. Ik zal laten zien hoe de gedragsverbetering eruit ziet en wat het effect is op de kinderen. Wat precies mijn aandeel hierin is en hoe ik het ervaar om op een andere manier dan ik gewend ben

te werken met kinderen. Op deze manier probeer ik een betrouwbaar transparant onderzoek neer te zetten.

In bijlage 3 is een uitgebreid schema te zien over de tijdsplanning en mijn plan van aanpak voor het uitvoeren van het onderzoek.

3.2 Onderzoeksvraag

Hoe kan ik met behulp van de oplossingsgerichte aanpak Kids'Skills, de kinderen Josje, Fee en Rosa helpen conflicten te leren oplossen tijdens het buitenspelen.

Hieronder heb ik een tijdspad en planning gemaakt over hoe en wanneer ik te werk ga.

3.3 De deelvragen

Deelvraag 1: Wat wordt verstaan onder het oplossingsgericht werken?

Door boeken te gaan lezen over het oplossingsgericht werken krijg ik een antwoord op deelvraag 1.

Ik vond het moeilijk om de juiste boeken te kiezen. Er is veel geschreven over het oplossingsgericht werken. Vorig schooljaar heb ik het boek van Måhlberg & Sjöblom (2008) gelezen over het oplossingsgericht onderwijzen. Ik wil graag het boek van Furman (2011) lezen samen met het cursusmateriaal van Kentalis wat een collega daar gevolgd heeft over Kids'Skills en het boek van Wolter (2010). Verder heb ik bij de bibliotheek boeken geleend.

Deelvraag 2: Wat houdt de methode Kids'Skills in en wat vraagt dat van mij als leerkracht?

Het boek van Ben Furman (2011) gaat mij een antwoord geven op deelvraag 2.

Het onderzoek wat ik ga uitvoeren is een praktijkonderzoek. Ik ga werken volgens de methode Kids'Skills en de bevindingen schrijf ik dagelijks op in een logboek.

Wat het van mij vraagt als leerkracht ga ik onderzoeken in de praktijk en door boeken over oplossingsgericht werken te lezen. Dit gaat onder andere inhouden dat ik oplossingsgerichte gesprekken ga voeren met kinderen en ouders. Tijdens mijn lessen wil ik de kinderen gaan benaderen volgens de oplossingsgerichte aanpak. Ik ben benieuwd naar de uitkomst wat ik aan leerkrachtgedrag kan veranderen.

Deelvraag 3: Op welke vaardigheden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters? Welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet en hebben dus invloed op het conflict?

Belangrijk is om de vaardigheden die niet goed verlopen op een rij te hebben staan om aan het werk te kunnen gaan met de methode Kids' Skills.

Mijn doel voor het filmen is om meer inzicht te krijgen in de sociale verhoudingen tussen Josje, Fee en Rosa en zien welke problemen er zijn. De problemen kan ik door de beelden terug te zien, beter analyseren en proberen om te buigen naar vaardigheden. Verder kan ik het onderwijsaanbod voor het buitenspelen beter afstemmen op de interesses en op de didactische en pedagogische behoeften van Josje, Fee en Rosa.

Deelvraag 4: Hoe begeleid ik het buitenspelen nu en wat kan ik aan leerkrachtgedrag veranderen?

Door naar mezelf te kijken kan ik zien hoe ik conflictsituaties oplos en of ik oplossingsgericht communiceer met kinderen. Wat gaat al goed en wat zijn de verbeterpunten. Dit doe ik door mezelf te laten filmen en zelf de beelden te analyseren. In de literatuur ga ik op zoek naar hoe ik mijn leerkrachtgedrag kan veranderen.

Deelvraag 5: Wat zijn ervaringen van collega's met het werken van Kids' Skills?

Van grote waarde kunnen mijn collega's voor mij zijn. Ik ben benieuwd naar de ervaring die zij hebben met de methode kids'Skills.

Door het opstellen van een vragenlijst krijg ik hier een goed valide antwoord op. Het uitgangspunt is mijn onderzoeksvraag. Het doel van wat ik te weten wil komen is of er op de basisschool waar ik werkzaam ben meerdere leerkrachten werken of gewerkt hebben met de methode Kids'Skills en wat zij van de methode vinden. Bij het opstellen van de vragenlijst ga ik nauwkeurig te werk. Ik ga de vragen zo formuleren dat de antwoorden niet te suggereren of te waarderen zijn (Kallenberg 2011). Ik wil werken met schaalvragen, multiple-choice vragen en tot slot een open vraag om mijn respondenten de gelegenheid te geven meer van hun eigen opvattingen en ervaringen te delen met mij.

Hoofdstuk 4

Data presentatie en analyse

4.1 Wat wordt verstaan onder het oplossingsgericht werken?

Het antwoord is te lezen in H 2.2.

4.2 Wat houdt de methode Kids'Kills in?

Het antwoord is te lezen in H 2.1.

4.2.1 Wat vraagt het van mij als leerkracht om met de methode Kids'Skills te werken?

1. In Furman (2011) staat dat ik als leerkracht anders moet gaan denken.
Niet meer denken in problemen maar denken in oplossingen.
2. Furman (2011) schrijft over een succesdagboek of logboek bijhouden.
Hierin kan het kind zijn successen bijhouden. Ik ga om het proces goed te kunnen volgen en voor de overdracht naar mijn duopartner toe een logboek bijhouden.
De kinderen mogen een vrolijke, bijna goed of verdrietige smiley tekenen op een vel papier na afloop van het buitenspelen om zelf de eigen successen bij te houden.
3. De klassenorganisatie aanpassen om oplossingsgerichte gesprekken te kunnen voeren.
4. Furman (2011) en Wolters (2011) schrijven dat er direct positieve feedback gegeven moet worden. Dit vraagt van mij een aanpassing in mijn houding en in mijn klassenmanagement.

In Furman (2011), Wolters (2011), Måhlberg & Sjöblom (2008) en Kayser (2010) staat beschreven dat als je oplossingsgericht werkt als leerkracht, het belangrijk is te werken aan:

5. De relatie tussen de ouders en de leerkracht
6. De relatie tussen het kind en de leerkracht
7. Oplossingsgerichte vragen stellen
8. Oplossingsgerichte gesprekken voeren

4.2.2 Hoe heb ik het ervaren te werken met de bovengenoemde punten

1. Door de oplossingsgerichte taal eigen te maken ben ik anders gaan denken. Dit heeft alles te maken met bewust na te denken.
2. Kort heb ik dagelijks opgeschreven hoe de kinderen met elkaar gespeeld hebben en of er conflicten geweest zijn. In het logboek is te zien dat de conflicten niet meer dagelijks voorkomen. Het spel is positief veranderd doordat de sociale verhoudingen zijn verbeterd. Het logboek is terug te vinden in bijlage 4.
3. In bijlage 6 zit een samenvatting van het eerste oplossingsgerichte gesprek met elk kind. In totaal heb ik met elk kind drie oplossingsgerichte gesprekken gevoerd.
4. Tijdens het buitenspelen heb ik bij het zien van het oefenen van de vaardigheid direct positieve feedback gegeven. Na het buitenspelen heb ik in de klas het oefenen van de vaardigheid geëvalueerd. De kinderen mochten de vorderingen met een smiley registreren. Het evalueren ging tussen de lessen door of tijdens het eten en drinken.
5. Ik heb uitleg aan de ouders gegeven over de methode Kids'Skills en na afloop van het aanbieden van de drie vaardigheden heb ik de ouders uitgenodigd voor een evaluatiegesprek.

Ik heb door de samenwerking de betrokkenheid tussen school, ouders en het kind vergroot. Kayser (2010) schrijft dat ouders worden gezien als deel van de oplossing en niet van het probleem(H 2.2.9.).
6. Ik heb met iedere kind afzonderlijk drie oplossingsgerichte gesprekken gevoerd. Dit heb ik gekoppeld met het aanbieden van een vaardigheid. In bijlage 6 zit een samenvatting van het eerste oplossingsgerichte gesprek van elk kind.
7. Door te oefenen met het stellen van oplossingsgerichte vragen heb ik geleerd ze automatisch toe te passen (Kentalis, 211) en (Bannink, 2009)
8. Ik heb echt tijd vrij moeten maken voor een gesprek. Ik heb me bewust bezig gehouden met mijn grondhouding (H 2.2.6).

4.3 Op welke vaardigheden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters?

Caminada & Leenders (2012) schrijven dat er tijdens het buitenspel een beroep gedaan wordt op:

- De cognitieve-
- De creatieve-
- De sociaal-emotionele-
- De zintuiglijke en
- de motorische vaardigheden.

Doordat deze vaardigheden worden aangesproken tijdens het buitenspelen ontwikkelen kinderen de taalontwikkeling, de rekenwiskundige ontwikkeling, de motorische ontwikkeling en de creatieve ontwikkeling.

4.3.1 Uitkomst van het filmen

De opbrengst van het filmen heeft niet opgebracht wat ik hoopte te kunnen zien. Wanneer ik met de camera in de buurt kwam hielden Josje, Fee en Rosa mij zo goed in de gaten dat er geen conflicten ontstonden. Ik heb daarom gevraagd of de IB-er kon komen filmen. Helaas werkte het filmen niet genoeg om de problemen in kaart te kunnen brengen. Ik ben daarom de kinderen gaan observeren op afstand met pen en papier. Om goed te observeren heb ik gebruik gemaakt van het observatieformulier opvallende situaties uit (Caminada, 1997). Deze is terug te vinden in bijlage 7.

4.3.2 Uitkomst van de observaties; welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet en hebben dus invloed op het conflict?

Door de observaties kom ik met de uitkomst dat Josje, Fee en Rosa de meeste moeite hebben met het toepassen van de sociale vaardigheden. In bijlage 7 zijn de kindspecifieke onderdelen te vinden van de gemiste vaardigheden.

Volgens Caminada & Leenders (2012) leren kinderen sociale vaardigheden door met elkaar te spelen. In het coöperatieve spel worden de volgende sociale vaardigheden geoefend:

- Het naar elkaar luisteren
- Het samenwerken door afspraken te maken over een bepaalde rol- en taakverdeling
- Elkaar helpen

- Ieder kind heeft een inbreng en wordt gerespecteerd
- Delen van materialen met elkaar
- Rekening houden met de gedachten en gevoelens van anderen
- Het afstemmen van het eigen gedrag op het gedrag van de ander
- Leren het eigen gedrag te reflecteren

Deze sociale vaardigheden komen overeen met de vaardigheden die Josje, Fee en Rosa nog niet voldoende beheersen om zonder conflicten met elkaar buiten te kunnen spelen.

De problemen zitten vooral nog in de sociale cognitie, de relatie tussen de kinderen onderling met de gemaakte regels en afspraken.

Het nog niet beheersen van de genoemde sociale vaardigheden leidt tot innerlijke frustraties en heeft invloed op het zelfbeeld. Het socialisatieproces wordt verstoord omdat de kinderen zich niet flexibel opstellen (H 2.3.2). Ze zijn nog niet in staat sociale probleemsituaties zelf op te lossen (Kayser, 2010).

Door te werken met de methode Kids'Skills, heb ik samen met Josje, Fee en Rosa de problemen omgebogen naar vaardigheden zodat er spel ontstaat waarin de kinderen de identiteit, zelfstandigheid, de sociale vaardigheden en de sociale redzaamheid kunnen ontwikkelen.

Dit heeft geleid tot het aanbieden van de vaardigheden.

4.3.3 De vaardigheden

Om te beginnen heb ik ervoor gekozen om alle drie de kinderen dezelfde vaardigheid aan te bieden. Dit omdat Furman (2011) beschrijft dat het aanleren van een vaardigheid beter gaat wanneer er meerdere kinderen in een groep bezig zijn met het aanleren van een vaardigheid. Dit vind ik een belangrijk gegeven. Zo voelen Josje, Fee en Rosa zich gesteund door met elkaar aan het werk te gaan.

Voor Josje

Vaardigheid 1: Klapt of roept de juf om naar binnen te gaan,
ga ik netjes in de rij staan.

(9 januari t/m 20 januari)

Vaardigheid 2: Ik vraag aan een vriendinnetje of ik mee mag spelen.

(24 januari t/m 14 februari)

Vaardigheid 3: Ik zeg stop hou op, anders ga ik naar de juf.

(27 februari t/m 16 maart)

Voor Fee

Vaardigheid 1: Klapt of roept de juf om naar binnen te gaan,
ga ik netjes in de rij staan.

(9 januari t/m 20 januari)

Vaardigheid 2: Als iemand niet met mij wil spelen, los ik dit op door met iemand
anders te gaan spelen.

(24 januari t/m 14 februari)

Vaardigheid 3: Ik blijf in de buurt van mijn lieve vriendinnen.

(27 februari t/m 16 maart)

Voor Rosa

Vaardigheid 1: Klapt of roept de juf om naar binnen te gaan,
ga ik netjes in de rij staan.

(9 januari t/m 20 januari)

Vaardigheid 2: Als ik niet mee wil spelen, zeg ik; "sorry, ik speel niet mee".

(24 januari t/m 14 februari)

Vaardigheid 3: Ik speel met mijn vriendinnen samen.

(27 februari t/m 16 maart)

Om het gewenste gedrag te registreren heb ik gekozen voor een drie puntsschaal met smileys. Er zijn drie emoties die de kinderen zelf mochten tekenen na afloop van het buitenspelen. Een vrolijke smiley, een verdrietige smiley en een bijna goed smiley. Foto's van de getekende smileys zijn te vinden in bijlage 8.

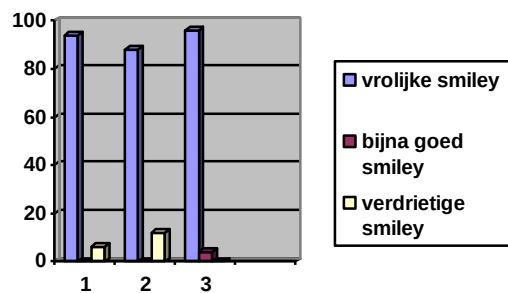
4.3.4 De resultaten

Ik ben tot de resultaten gekomen door het aantal keren buitenspelen te delen door het aantal dagen gedeeld door de verdiende smileys. Aan vaardigheid 1 is twee weken gewerkt en aan vaardigheid 2 en 3 is drie weken gewerkt.

Voor Josje

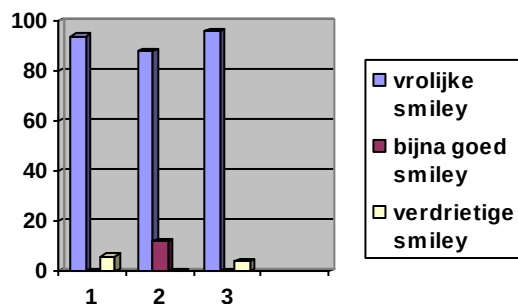
De nummers een, twee en drie staan voor de drie vaardigheden.

Tijdens het werken met de methode Kids'Skills ging het oefenen van de vaardigheden gemiddeld 93% goed.

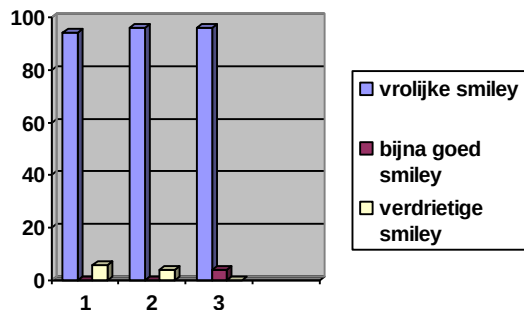
Voor Fee

Tijdens het werken met de methode Kids'Skills ging het oefenen van de vaardigheden gemiddeld 93% goed.

Voor Rosa

Tijdens het werken met de methode Kids'Skills ging het oefenen van de vaardigheden gemiddeld 95,4% goed.

Tijdens het oefenen van de aangeboden vaardigheden door middel van de methode Kids'Skills is er een toename van 82,6% dat Josje, Fee en Rosa zonder conflicten buiten hebben gespeeld.

4.4 Hoe begeleid ik het buitenspelen nu tijdens een conflict situatie?

In bijlage 9 is de uitwerking van een gefilmde observatie van mij als leerkracht te vinden voordat ik met Kids'Skills aan het werk ben gegaan.

De resultaten:

- Ik probeer de kern van het probleem en de oorzaak samen met de kinderen te achterhalen.
- Ik roep daarvoor alle betrokkenen bij me, zak door mijn knieën en probeer aandachtig te luisteren zonder een oordeel te vormen.
- Ik laat de kinderen zelf verwoorden wat de gevolgen zijn van hun gedrag; voor zichzelf en voor de andere kinderen.
- Ik probeer de kinderen te stimuleren zelf een oplossing te bedenken zonder dat ik deze de kinderen opleg.
- Na afloop van het buitenspelen evalueer ik in de klas hoe het buitenspelen verlopen is.

Ik was best tevreden over wat ik gezien heb tijdens de observaties maar ik mis de oplossingsgerichte aanpak.

4.4.1 Wat kan ik aan leerkrachtgedrag veranderen?

Caminada (1997) schrijft dat ik als leerkracht moet:

Faciliteren, begeleiden, observeren en evalueren.

- *Faciliteren:* Ik streef erna dat bij het buitenspelen er een pedagogisch klimaat is waarin alle kinderen zich veilig en geaccepteerd voelen.
- *Begeleiden:*
 - Meer oplossingsgerichte vragen stellen. Deze vragen moeten kinderen aansporen tot nadenken en verdieping.
 - Meer materialen inzetten.
 - De relatie leggen met activiteiten die kinderen in het klaslokaal uitvoeren en deze mee naar buiten verplaatsen (Caminada & Leenders, 2012).

Tijdens het project circus, heb ik kegels, ballen, hoepels en borden op stokken mee naar buiten genomen.
 - Actiever rond lopen op het schoolplein. Ik meng me dan makkelijker in het spel tussen kinderen zodat het welbevinden en de betrokkenheid toeneemt. Ik kan het spel bevestigen, het spel bewust stimuleren, het spel bijsturen, nieuwe spelmogelijkheden en nieuw spel initiëren. Er ontstaat op deze manier meer afwisseling van vrij spel en geleid spel. (Caminada & Leenders, 2012)
- *Observeren:* Door veel rond te lopen leer ik specifiek te kijken naar het gedrag van kinderen tijdens het buitenspelen. Ik kan beter mijn aanbod en interventies op de specifieke behoeften van kinderen aanpassen.
- *Evalueren:* Ik wil iedere dag voordat we gaan buitenspelen vragen:
 - Met wie ga je de vaardigheid oefenen?
 - Hoe wil je door mij of door anderen geholpen worden?
 - Hoe ga je het aanpakken?
- Tijdens het oefenen van de vaardigheid geef ik de kinderen:
 - Positieve feedback
 - Na het buitenspelen dagelijks kort evalueren met elk kind hoe de vaardigheid oefenen en het buitenspelen verlopen is.

Belangrijk is om te vragen:

- Wanneer ging het goed?
- Op welke momenten?
- Wie heeft je goed geholpen?
- Waaraan kon je merken dat het goed ging?

- Hoe kunnen we merken dat je de vaardigheid geleerd hebt?

4.5 Wat zijn ervaringen van collega's met het werken van Kids'Skills?

Om deze deelvraag goed te kunnen beantwoorden heb ik een vragenlijst opgesteld, die ik mijn collega's, de respondenten heb voorgelegd.

De vragenlijst is te vinden in bijlage 10.

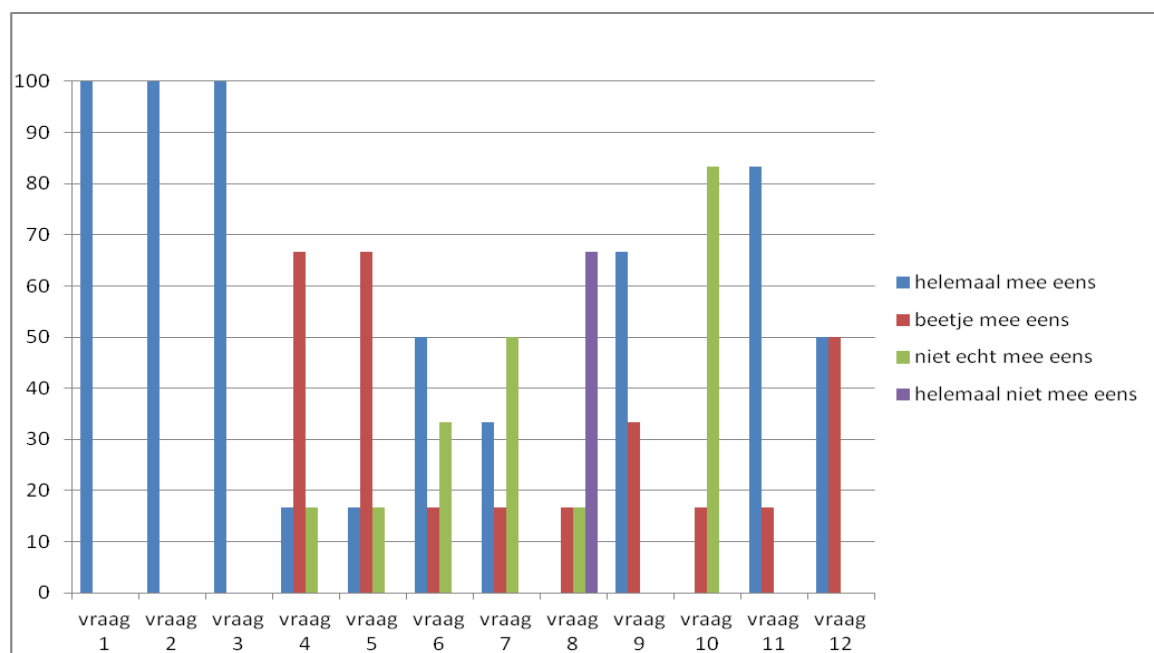
In het team heb ik gevraagd wie er wel eens met de methode Kids'Skills gewerkt heeft. Van de 29 collega's zijn er 6 die bekend zijn met de methode.

Ik heb alle 6 de vragenlijsten terug ontvangen.

4.5.1 De stellingen

1. De methode Kids'Skills spreekt mij aan
2. De methode Kids'Skills is inzetbaar voor alle leerjaren
3. De methode Kids'Skills spreekt de kinderen aan
4. De methode Kids'Skills biedt genoeg verschillende werkvormen
5. De methode Kids'Skills is makkelijk in te passen binnen het lesprogramma
6. De methode Kids'Skills kost dagelijks veel tijd
7. De methode Kids'Skills kost veel extra tijd om in te zetten naast het lesprogramma
8. Het is moeilijk de methode Kids'Skills toe te passen
9. Ik ben tevreden over het resultaat wat de kinderen behalen door te werken met de methode Kids'Skills
10. Ditzelfde resultaat zou ik ook zonder de methode Kids'Skills behaald hebben
11. Ik zou in de toekomst de methode Kids'Skills weer inzetten om gedrag van leerlingen om te buigen in gewenste vaardigheden
12. Kinderen kunnen al goed zelf bepalen welke vaardigheid ze willen gaan oefenen

4.5.2 De uitkomst van de stellingen

4.5.3 Uitkomst van de multiple-choicevragen

13. Hoe lang werk je al met de methode Kids'Skills?

- 66,6% 1 jaar
- 16,6% minder dan een jaar
- 16,6% 2 jaar

14. Laat je wel eens stappen weg?

Ja 83,3%

Nee 16,7%

83,3% vindt het doorlopen van de 15 stappen te veel tijd kosten

16,6% vindt met minder stappen bereikt de leerling hetzelfde doel

33,3% vindt niet alle stappen relevant

33,3% anders, nl:

- Afhankelijk van het probleem
- Afhankelijk van het kind
- Gebruikt de methode als leidraad

15. Werk je aan de hand van het Kids' Skills vaardighedenboek?

Ja 83,3%

83,3% het geeft houvast

83,3% het werkt motiverend voor de leerling

33,3% het wordt inzichtelijker voor de leerling

16,6% anders, nl:

- Het wordt voor ouders inzichtelijk

Nee 16,6%

50% ik heb niet de beschikking over dit boek

50% het invullen ervan kost veel tijd

16. Werk je aan de hand van de poster van Kids'Skills?

Nee 100%

16,6% ik ben niet bekend met de poster

83,3% ik heb niet de beschikking over de poster

16,6% anders nl:

- Het boek is voldoende

17. Hoeveel tijd kost het je om de stappen 1 t/m 10 met het kind door te nemen?

83,3% tussen de 10 en 20 minuten

16,6% anders nl:

- De methode wordt als leidraad gebruikt

18. Tijdens welke momenten neem je de stappen door met de betreffende leerling?

16,6% tijdens de inloop

16,6% tijdens het fruit eten

33,3% tijdens een bepaald les, nl: het zelfstandig werken

66,6% anders nl:

- Tijdens het buitenspelen

- Op een open plek waar het rustig is

- Tijdens de RT

19. Hoeveel tijd ben je gemiddeld per dag kwijt aan het begeleiden van de leerling in het oefenen van de vaardigheid?

33,3% minder dan 10 minuten

16,6% tussen de 20 en 30 minuten

50% anders nl:

- Het komt meerdere keren per dag terug en is afhankelijk van de vaardigheid

- Tijdens de RT en in de klas

20. Hoe lang oefent een leerling gemiddeld de gekozen vaardigheid?

33,3% 3 weken

16,6% 2 weken

50% anders nl:

- Net zolang het nodig is

21. Hoe lang vindt je dat een leerling aan een vaardigheid kan/mag werken?

16,6% 3 weken

83,3% anders nl:

- Zolang het nodig is

- Het probleem goed pellen zodat je niet te lang aan 1 vaardigheid werkt

- Afhankelijk van de te leren vaardigheid

Wat wil je nog meer kwijt over het gebruik van de methode Kids'Skills?

- De hulp van de supporters
- De samenwerking met de ouders
- Inspirerend boek
- Je leert kijken naar je eigen leerkrachtgedrag
- Bewustzijn van de leerkracht
- Positieve feedback geven

De methode spreekt de collega's en de kinderen aan en is inzetbaar in alle groepen.

De methode biedt volgens mijn collega's niet genoeg verschillende werkvormen.

Opvallend is dat de groepsleerkrachten invullen dat de methode dagelijks veel tijd kost. De remedial teachers en de intern begeleider ervaren dat niet. Als aanvulling schrijven twee collega's dat vooral het in gesprek gaan met kinderen veel tijd kost en dat het een bewustzijnproces is van de leerkracht en kinderen.

De remedial teachers en de intern begeleider geven aan dat de methode niet echt veel tijd kost in te zetten naast het lesprogramma. De groepsleerkrachten ervaren dit juist als een extra tijdsinvestering. Over het resultaat zijn vier mensen helemaal tevreden. Opvallend is dat mijn collega's in de onderbouw aangeven dat nog niet alle kinderen zelf goed kunnen bepalen welke vaardigheid ze willen gaan oefenen, de andere collega's vinden dat de kinderen dit wel kunnen.

Hoofdstuk 5

Conclusie

Ik geef hier een antwoord op mijn onderzoeksvraag:

Hoe kan ik met behulp van de oplossingsgerichte aanpak Kids'Skills, de kinderen Josje, Fee en Rosa helpen conflicten te leren oplossen tijdens het buitenspelen.

Mijn eindconclusie is dat ik Josje, Fee en Rosa goed heb kunnen helpen met de oplossingsgerichte aanpak van de methode Kids'Skills.

Voor het uitvoeren van het onderzoek heb ik het buitenspelen 2 weken geturfd en ging het buitenspelen in 11,2% van de keren goed. Tijdens het aanbieden van de methode Kids'Skills ging het 93,8 % goed. Nu ik Kids'Skills losgelaten heb ben ik weer 2 weken gaan turven en gaat het 88,8% van de keren goed. Met het resultaat ben ik tevreden. Het heeft meer opgeleverd dan ik gehoopt had.

Belangrijk is goed te weten hoe je oplossingsgericht werkt. De oplossingsgerichte taal heb ik me eigen gemaakt zodat ik een goed oplossingsgericht gesprek met kinderen kan voeren (Bannink, 2009, Måhlberg & Sjöblom, 2008, cursus materiaal Kentalis, 2011).

Het voeren van de gesprekken met de kinderen was waardevol. Met Rosa soms moeilijk. Rosa zag geen problemen. Ik heb haar laten inzien dat deze er wel waren zonder een oordeel daarin te vormen (Wolters, 2011).

Door de juiste oplossingsgerichte vragen te stellen, het probleem te pellen tot er een vaardigheid overblijft (Furman, 2011).

De gesprekken die ik met de kinderen gehouden heb, zijn van belang geweest om de sociale verhoudingen bespreekbaar te maken. Ik ben heel bewust bezig geweest oplossingsgerichte vragen te stellen over de sociale vaardigheden die nog moeilijk zijn voor Josje, Fee en Rosa (Caminada & Leenders, 2012).

Het gesprek voeren gekoppeld met het invullen van het vaardigheidsboek kostte veel tijd. Ik ben gemiddeld 40 minuten per kind kwijt geweest.

Daarom heb ik besloten vaardigheid 3 niet meer in het vaardigheidsboek in te vullen, in plaats daarvan heb ik de poster ingezet.

Stap 5 (een totemfiguur kiezen) en stap 8 (plannen maken om de vaardigheid te gaan vieren) sprak de kinderen het meest aan (Furman, 2011). Daarom heb ik deze

stappen samen met het kiezen van de supporters als uitgangspunt genomen om de poster in te vullen.

Het oefenen van de vaardigheid heb ik dagelijks begeleid.

De rol van de supporters ben ik erg gaan waarderen (Furman, 2011). Kinderen zijn goed in het steunen en helpen van elkaar. Tijdens het oefenen van de vaardigheid heb ik steeds positieve feedback gegeven. Dit vroeg om een actieve houding tijdens het buitenspelen van mij. Ik heb veel rondgelopen, geobserveerd en complimenten uitgedeeld (Wolters, 2011 en Caminada & Leenders, 2012). Na het buitenspelen heb ik in de klas het buitenspelen geëvalueerd zoals beschreven staat in H 4.4.1. Iedere dag met elk kind afzonderlijk. Deze structuur is erg belangrijk geworden voor mij en voor de kinderen. Ik ben competentier geworden door het toepassen van deze structuur. Van te voren had ik niet verwacht dat mijn rol als leerkracht zo belangrijk en sturend kon zijn. Er zijn vanaf dag één minder conflicten geweest. Ik ben druk bezig geweest met het faciliteren zodat er een positiever pedagogisch klimaat is ontstaan (Caminada, 1997). De basisbehoeften; het welbevinden en de betrokkenheid zijn hierdoor toegenomen. Hoe het buitenspelen verlopen is heb ik dagelijks genoteerd in het logboek. Dit was prettig voor de overdracht naar mijn duo toe en om het proces goed te kunnen volgen.

Mijn duo heeft minder intensief gewerkt met de methode. Ze is niet consequent geweest in het vooraf bespreken met wie de kinderen de vaardigheid wilden gaan oefenen en heeft niet direct positieve feedback teruggegeven. Zo zie ik dat je eigen handelen, het leerkrachtgedrag van grote invloed is op het resultaat. Zonder sturing van de leerkracht wordt de intrinsieke motivatie van kinderen minder aangesproken (Wolters, 2011). Deze stimulans hebben de kinderen wel nodig om zich bewust te worden van hun handelen.

Ik ben ervan overtuigd dat de methode Kids'Skills in een andere groep hetzelfde resultaat oplevert. Ik kan me voorstellen dat stap 5 (een totumfiguur kiezen) en stap 8 (plannen maken om de vaardigheid te vieren) de kinderen in de bovenbouw minder aanspreekt. Hier vind ik gelijk de kracht van Kids'Skills terug.

Je hoeft niet alle stappen te doorlopen voor een goed resultaat. Ik heb door het werken met kleuters juist de nadruk gelegd op het visueel maken van de afspraken vertaald in vaardigheden. In de hogere groepen zou ik op zoek gaan naar andere werkvormen in combinatie met de methode Kids'Skills. Deze werkvormen heb ik gevonden in het boek van Wolters (2011).

Zelf zou ik een volgende keer stap 9, 10, 12 en 14 weglaten (Furman, 2011). Stap 9, de vaardigheid omschrijven vonden de kinderen erg moeilijk. Door de vaardigheid te oefenen begon de vaardigheid te leven voor de kinderen. Stap 10, het naar buiten treden werkt wel maar zou ik beperken tot alleen de ouders en de kinderen uit de klas. Stap 12, geheugensteuntjes gebruiken zou ik weglaten. Stap 5, een totemfiguur kiezen sprak de kinderen heel erg aan. Dit was voldoende om zich aan de gemaakte afspraken te kunnen houden. Stap 14, de vaardigheid aan anderen doorgeven zou ik weglaten omdat ik vind dat dit op een natuurlijke manier zou moeten gebeuren.

Het effect van Kids'Kills is groot geweest. Niet alleen voor Josje, Fee, Rosa en mezelf, ook de andere kinderen in de klas waren betrokken. Ze wilden allemaal graag supporter zijn. Ik heb om de klas te betrekken bij Kids'Skills een klassenregel centraal gesteld. De regel heb ik met afbeelding op het prikbord opgehangen. Per dagdeel kon de groep een vrolijke of verdrietige smiley verdienen. Bij het aanbieden van de regel heb ik samen met de klas een plan bedacht om bij 10 vrolijke smileys een feestje te vieren. Alle kinderen waren gedreven en spoorden elkaar aan om de regel goed na te leven. Ieder dagdeel heb ik in de kring samen met de kinderen geëvalueerd of er een vrolijke of verdrietige smiley was verdiend.

De regels die ik aangeboden heb zijn: <http://www.kleutergroep.nl/School-welkom/Regels%20in%20de%20klas/Regels%20als%20versies.pdf>

- Wanneer ik met een werkje stop, ruim ik alles netjes op.
- Er is er maar 1 die praat zodat alles beter gaat.
- Nu laten wij merken dat wij rustig kunnen werken.
- Ik pak mijn jas en tas en kom rustig terug naar de klas.

Mijn respondenten zijn tevreden over de inzetbaarheid van Kids 'Skills. De verschillende werkvormen vallen tegen. Hier kan ik mijn collega's in helpen door de verschillende werkvormen uit het boek van Wolters (2011) te laten zien.

Ik ben het eens met de stelling dat de methode veel extra tijd kost in te zetten naast het lesprogramma. De remedial teachers en de intern begeleider hebben hier geen last van. Dit vind ik logisch, zij voelen de druk van het volle lesprogramma niet.

Voor jongere kinderen is het moeilijker te bepalen welke vaardigheid ze willen gaan oefenen dan voor oudere kinderen. Niet alle stappen hoeven doorlopen te worden

om een mooi resultaat te behalen en is afhankelijk van de complexiteit van het probleem en van het kind. Het vaardigheidboek is inzichtelijk, geeft houvast en werkt motiverend voor de kinderen. Lastig is het om de tijd te vinden om in gesprek te gaan met de leerling om de stappen door te nemen. Dit moet veelal tussendoor of tijdens de lessen worden gedaan. Iedereen wil hier wel de tijd voor nemen. Het is niet te zeggen hoe lang een kind op een vaardigheid mag oefenen. Dit is kind afhankelijk. Belangrijk is dat het kind gemotiveerd blijft.

Josje, Fee, Rosa en ik hebben geleerd om in het positieve te gaan denken. Om de problemen om te buigen naar vaardigheden. Het samen hier mee bezig zijn heeft de band tussen de kinderen en mij versterkt. De verhoudingen zijn positief gegroeid. Dit heb ik ook terug gekregen van de ouders.

Ik ben nog niet klaar met het begeleiden van Josje, Fee en Rosa. Samen zijn we op de goede weg. Dagelijks ga ik door met het oefenen van vaardigheden. Nu alleen zonder de methode Kids'Skills. Maar wel als uitgangspunt het geven van positieve feedback.

Aanbevelingen voor school:

Op schoolniveau wil ik zorgen dat het vaardigheidsboek en de poster worden aangeschaft. Het team wil ik informeren over wat Kids'Skills is, in de vorm van een workshop. In de onderbouw wil ik het buitenspelen centraal stellen. Ik heb verschillende gesprekken gevoerd met Yvonne Leenders die het boek "Buitenspelen in het zonnetje" heeft geschreven (Caminada & Leenders, 2012). Ik heb het boek in concept mogen lezen en op en aanmerkingen mogen geven. Graag zou ik Yvonne Leenders willen uitnodigen om samen met mij een workshop voor te bereiden over wat de mogelijkheden zijn voor leerkrachten om het maximale uit de kinderen te halen tijdens het buitenspel. Wat is je rol als leerkracht tijdens het buitenspelen, wat zijn er voor materialen en hoe kunnen we het schoolplein eventueel anders in gaan richten. Ik ben ervan overtuigd dat we hier als team een heleboel uit kunnen halen om de kinderen tot beter spel te leiden.

Aanbevelingen voor de kinderen:

Josje heeft veel ondersteuning en sturing van de leerkracht nodig. De vaardigheden dagelijks blijven oefenen en stimuleren is noodzakelijk voor haar. Van positieve feedback en complimenten geven groeit Josje. De vaardigheidstraining op school blijft Josje volgen. Op deze manier komt Josje dagelijks steeds een stukje verder in haar ontwikkeling. Het reflecteren gaat steeds beter. Ze kan al beargumenteren waarom er wel of geen vrolijke smiley verdiend is.

Fee is impulsief en heeft de leerkracht nodig die haar er aan blijft herinneren hoe ze de vaardigheden in de praktijk kan inzetten. Dagelijks kort met haar het buitenspelen voorbespreken en nabespreken is voldoende. Tijdens het buitenspelen regelmatig een complimentje geven geeft Fee het gevoel gezien te worden. Het reflecteren op het eigen gedrag gaat goed zolang er geen conflictsituatie is. Ze kan dan beargumenteren waarom er wel of geen vrolijke smiley verdiend is. Wanneer Fee in een conflictsituatie zit vindt ze het duidelijk moeilijker om haar aandeel hierin bespreekbaar te maken. Sturing van de leerkracht blijft daarom belangrijk.

Met Rosa gaat het goed. Ze heeft geleerd niet weg te lopen voor de problemen maar ze op te lossen. Ook voor haar geldt dat ze groeit van het krijgen van positieve feedback. Het reflecteren gaat steeds beter. Ze kan beargumenteren waarom er wel of geen vrolijke smiley verdiend is. Ze heeft veel positieve feedback nodig.

Aanbevelingen voor mij als leerkracht:

In mijn rol als leerkracht kan ik nog blijven groeien. Ik ben me al veel actiever op gaan stellen zodat ik tijdens het buitenspelen direct feedback kan geven op waar kinderen mee bezig zijn. Dagelijks moet ik mezelf blijven afvragen hoe ik kinderen benaderd heb en of ik dat anders had kunnen oplossen.

Yvonne Leenders heeft mij benaderd en gevraagd lezingen over haar boek "Buitenspelen in het zonnetje" over te nemen. Ik blijf mezelf op deze manier ontwikkelen en doe hiermee weer nieuwe ervaringen op die ik in mijn dagelijkse praktijk als leerkracht kan toepassen.

Hoofdstuk 6

Evaluatie/reflectie van het onderzoek

6.1 Mijn verwachtingen

Mijn verwachtingen zijn uitgekomen. De methode is effectief. Ik mis alleen bij de methode leuke werkvormen. Deze heb ik in Wolters (2011) wel gevonden.

Ik wilde graag 3 vaardigheden aanbieden. De eerste heb ik aangeboden. De andere 2 zijn bedacht door de kinderen. Dit gaat wel maar het is voor kleuters nog wel moeilijk om het probleem om te buigen naar een vaardigheid. Mijn sturing was hierbij belangrijk. Ik verwacht dat oudere kinderen dit beter kunnen mits ze goed begeleid worden. Ik had niet gedacht dat de kinderen zo enthousiast zouden zijn. Dit gaf mij ook energie. Dit heeft weer een positieve uitkomst gegeven voor de complete sfeer in de groep.

6.2 De gewenste situatie

Ik wilde voor de kinderen het ongewenste gedrag effectief ombuigen in gewenst gedrag zodat ze zonder conflicten kunnen buitenspelen. Hierover ben ik erg tevreden. Verder wilde ik de kinderen leren te reflecteren op het eigen aandeel in het gedrag. Het reflecteren op het eigen gedrag is nog moeilijk voor kleuters maar er is wel een stap in de goede richting gezet. De oplossingsgerichte theorie gaat er immers van uit dat iedere kleine positieve verandering, een stap in de goede richting is (Måhlberg & Sjöblom, 2008).

6.3 Doelstelling voor mijzelf en doelstelling in het onderzoek

Het bestrijden van incompetent gedrag heb ik geoefend door de 15 stappen van de methode Kids'Skills met de kinderen te doorlopen. Ik wilde graag mijn leerkracht gedrag daarop afstemmen, de gelezen kennis gaan toepassen in de praktijk, anders met kinderen in gesprek leren gaan en te kijken naar de kwaliteiten van kinderen in plaats van naar de tekorten en niet meer denken in problemen maar in oplossingen. Dit alles heeft veel van mij gevraagd.

Ik ben anders gaan denken en handelen. Niet meer vanuit de problemen denken. De uitspraak van Kayser (2010) klopt helemaal; Kleine veranderingen kunnen al grote problemen oplossen.

Ik was vaak bezig met het analyseren van het probleem. Wanneer komt het voor? Wat gaat er aan vooraf? Wat doet het kind precies? Wat doe ik verkeerd? Ik was geneigd oorzaken en gevolgen van het kind zelf in te vullen, zonder het hier écht met het kind over te hebben. Nu ik gewerkt heb met de methode Kids'Skills heb ik samen met Josje, Fee en Rosa de problemen omgebogen naar vaardigheden zodat er spel ontstaat waarin alle drie de kinderen zich positief kunnen ontwikkelen. De kinderen en ik hebben geleerd jezelf en anderen te waarderen door op zoek te gaan naar "wat werkt" en zo je bewust te maken van wat het beheersen van een vaardigheid met jezelf en de ander doet. Dit vraagt wel om een aanpassing in het onderwijsprogramma. Er moeten dagelijks evaluatiegesprekken gevoerd worden. Dit kan tijdens een les, de inloop, het eten en drinken of op een ander moment van de dag. Toch is dit een lastig punt door het volle onderwijsprogramma.

6.4 Het voeren van gesprekken

Tijdens het buitenspelen heb ik oplossingsgerichte gesprekken gevoerd, ik ben mijn collega's dankbaar dat zij steeds mijn groep hebben waargenomen.

Ik weet nu heel goed hoe ik een oplossingsgericht gesprek moet voeren. Niets meer invullen voor de kinderen maar de kinderen laten vertellen door de juiste vragen te stellen.

De gesprekken voeren vond ik leuk om te doen. De individuele aandacht die de kinderen hebben gekregen vonden ze heerlijk. Dit zou ik eigenlijk met alle kinderen moeten kunnen doen. In de praktijk is dit helaas niet haalbaar met 30 kleuters in de groep.

6.5 Wat is tegengevallen

Wat me het meest tegenviel is de tijdsinvestering die het van mij vroeg om met de kinderen in gesprek te kunnen gaan en het vaardigheidsboek in te vullen. Deze tijd heb ik in de dagelijkse praktijk niet. Ook het vooraf bespreken van de vaardigheid, tijdens het buitenspelen en het evalueren van de vaardigheid heeft veel tijd gekost. Het begeleiden van de supporters en het geven van positieve feedback was intensief. Toch zou ik het zo weer doen.

Wat ik niet verwacht had was dat ik het moeilijk vond om goed te kunnen observeren. Omdat ik de problemen met het filmen niet in kaart kon brengen, realiseerde ik me dat het zoeken naar de oorzaak helemaal niet zo belangrijk is. Ik wilde met dit

onderzoek juist anders gaan denken. Op zoek gaan naar een oplossing in plaats van het analyseren van het probleem. Ik heb daarom het filmen los gelaten en ben gaan observeren met pen en papier.

Nu ik met Kids'Skills ben gaan werken merk ik dat ik sneller naar de volgende stap ga; het zoeken naar een bijpassende oplossing.

Na afloop van het buitenspelen evalueer ik in de klas hoe het buitenspelen verlopen is. Dit blijf ik nu dagelijks toepassen.

Voordat ik met Kids'Skills werkte waren er dagen dat ik het evalueren vergat.

Ik realiseerde me dat ik het meestal deed als er conflicten waren geweest tussen kinderen. Het is belangrijker om het preventief toe te passen zodat ik conflicten voor kan zijn.

Ten slotte nog een mooie uitspraak die mij aanspreekt.

Wolters (2011) schrijft dat het oplossingsgericht werken een ontdekkingsstocht is die net zoveel oplevert voor de leerkracht als voor het kind. Dit spreekt mij aan.

Leren doe je tenslotte samen!

Literatuurlijst

Bannink, F. (2009). *Oplossingsgerichte vragen. Handboek oplossingsgerichte gespreksvoering*. Amersfoort: Pearson.

Bateman, B. en A. Golly (2010). *Waar komt dat gedrag vandaan?*. Huizen: Pica.

Bosch, A. en B. (2005) van den Jaeger. *Kijk! Groep 1-2*. RPCZ: Educatieve uitgaven.

Caminada, G. (1997). *Handleiding Buitenspel in de onderbouw. Voortgezette professionalisering van leerkrachten in het basisonderwijs*. Amersfoort: CPS.

Caminada, G. en Y. Leenders. (2012). *Buitenspelen in het zonnetje*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.

Furman, B. (2011). *Kids' Skills*. Barneveld: Uitgeverij Nelissen.

Jeninga, J. (2010). *Professioneel omgaan met gedragsproblemen*. Baarn: ThiemeMeulenhoff.

Kallenberg, T. (2010). *Ontwikkeling door onderzoek*. Amersfoort: ThiemeMeulenhoff.

Kayser, D. (2010). *Oplossingsgericht begeleiden: basisboek voor het primair onderwijs*. Bussum: Coutinho.

Mählberg, K. en M. Sjöblom. (2008). *Oplossingsgericht onderwijzen*. Antwerpen: Garant.

Wolters, C. (2011). *Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren*. Amersfoort: Pica.

Workshops oplossingsgericht werken in onderwijs met Kids" Skills, februari-maart 2011. Gegeven door: Kentalis

Internet:

Brandts,R. (1995, september) *Punished by Rewards? A conversation with Alfie Kohn*.
Opgeroepen op maart, 26, 2012, van Alfie Kohn.

<http://www.alfiekohn.org/teaching/pdf/Punished%20by%20Rewards.pdf>

Dongen, van, S. Adviseur Marant en Ambassador Kids'Kills.
(2009, april, Frappant 38) Opgeroepen op februari, 22, 2012

<http://www.marant.nl/frappant.php?q=1429>

Jantrao. (September, 2009) Hoe maak ik een goede vragenlijst of enquête?
Gepubliceerd in Methodiek (educatie en school)

<http://educatie-en-school.infonu.nl/methodiek/38809-hoe-maak-ik-een-goede-vragenlijst-of-enquete.html>

Kleutergroep. Opgevraagd op maart, 26, 2012

<http://www.kleutergroep.nl/School-welkom/Regels%20in%20de%20klas/Regels%20als%20versjes.pdf>

Online Enquête Weblog (2011, augustus) Hoe kan ik mijn data het beste interpreteren? Opgeroepen op februari, 22, 2012.<http://weblog.netq.nl/online-enquete-maken/hoe-kan-ik-mijn-data-het-beste-interpreteren/>

Bijlagen:

Bijlage 1: De 15 stappen uit Kids'Kills van Ben Furman (2011)

Bijlage 2: Oplossingsgerichte vragen

Bijlage 3: De interventies die horen bij het oplossinggericht werken volgens Wolters (2011):

Bijlage 4: Plan van aanpak in schema gezet

Bijlage 5: Het logboek

Bijlage 6: Samenvatting van de eerst gevoerde oplossingsgerichte gesprekken

Bijlage 7: De filmische observatie

Bijlage 8: Foto's

Bijlage 9: Uitwerking filmische observatie van de mij als leerkracht

Bijlage 10: De vragenlijst

Bijlage 1:

De 15 stappen uit Kids'Kills van Ben Furman (2011)

Stap 1: Problemen vertalen in vaardigheden

Nagaan welke vaardigheid het kind moet hebben om het probleem te overwinnen.

Praten over vaardigheden die geleerd moeten worden in plaats van over moeilijkheden die overwonnen moeten worden, dit doe je samen met het kind.

Wanneer je problemen gaat zien als vaardigheden die nog geleerd moeten worden, kom je er gauw genoeg achter welke vaardigheid een kind moet leren of aanscherpen om een bepaald probleem op te lossen. Toch wordt dit gezien als een moeilijke stap. Je moet anders gaan denken.

Het kan lastig zijn een ingewikkeld probleem te vertalen in een vaardigheid. Het is dan belangrijk het probleem te 'pellen'. Het 'pellen' van grote problemen wordt vergemakkelijkt door ze eerst in onderdelen op te splitsen en die onderdelen vervolgens een voor een te vertalen in daarmee corresponderende vaardigheden.

Stap 2: Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden

Het probleem met het kind bespreken en het eens worden over de vaardigheid die het gaat leren.

Door het kind op een respectvolle manier een voorstel voor een vaardigheid te doen wordt het voor het kind makkelijker om ja te zeggen, het voorstel wordt dan door het kind gedragen.

Als je een kind een vaardigheid voorstelt en het kind wijst het af, dan moet je vragen welke vaardigheid het liever zou leren. Kinderen kunnen dit zelf ook aangeven.

Als je met het kind tot overeenstemming komt over de vaardigheid die het gaat leren, betekent dat nog niet dat het kind automatisch gemotiveerd en enthousiast is om die vaardigheid te leren. De volgende stappen zijn gewijd aan het versterken van de motivatie van het kind.

Stap 3: De voordelen van een vaardigheid onderzoeken

Het kind meer bewust maken van de voordelen die het heeft om iets te kunnen.

Hoe meer voordelen het kind erin ziet om iets te leren, des te sterker is zijn motivatie.

De wil om iets te leren is van verschillende dingen afhankelijk.

Kinderen zijn zich echter niet altijd bewust van de voordelen die een bepaalde

vaardigheid met zich mee zou kunnen brengen. Wanneer ze de voordelen wel zien zijn kinderen zeer gemotiveerd. Het is daarom belangrijk met de kinderen in gesprek te gaan en de voordelen van een vaardigheid toe te lichten. Een kind moet ervan overtuigd zijn dat het de moeite waard is om de vaardigheid te beheersen.

Stap 4: De vaardigheid een naam geven

Laat het kind de vaardigheid een naam geven.

Kinderen vinden het fijn om hun vaardigheid een naam te geven. Kinderen zijn heel creatief met namen. Denk aan allerlei tekenfilmfiguren en dierennamen.

Een goede manier om kinderen te inspireren bij het bedenken van namen voor hun vaardigheden is door hen te laten denken aan een held of heldin.

Stap 5: Een totemfiguur kiezen

Laat het kind een dier of een ander figuur kiezen die het helpt bij het leren van de vaardigheid.

Een totemfiguur helpt het kind zijn mogelijkheden benutten. Kinderen kunnen hun fantasie gebruiken bij het oplossen van problemen

Totemfiguren kunnen kinderen op verschillende manieren behulpzaam zijn.

Ze kunnen de kinderen eraan herinneren dat ze hun vaardigheid moeten oefenen en ze kunnen kinderen meer zelfvertrouwen geven dat ze die vaardigheid kunnen leren. Het kan ook een kind steunen en troosten wanneer zij tijdelijk hun vaardigheid kwijt zijn. En het kan kinderen terugdenken aan een periode waarin ze het wel konden.

Stap 6: Supporters werven

Laat het kind een aantal mensen vragen om supporter te worden.

Hoe meer supporters, des te eerder het lukt.

Supporters kunnen het kind op verschillende manieren helpen.

Ze kunnen kinderen stimuleren, meer zelfvertrouwen te geven, bewonderen, op het goede spoor helpen te brengen en te delen in de vreugde wanneer een vaardigheid succesvol verloopt. Supporters zijn meestal mensen die het kind goed kent of met wie het bijna dagelijks contact heeft. Gebleken is dat vriendjes en vriendinnetjes, broertjes en zusjes, neefjes en nichtjes en klasgenoten de beste supporters zijn.

Stap 7: Meer zelfvertrouwen geven

Laat het kind meer vertrouwen krijgen dat het de vaardigheid kan leren.

Het kind moet zien dat andere mensen ervan overtuigd zijn dat het de vaardigheid zal kunnen leren, dan raakt het kind daar zelf ook van overtuigd.

Om kinderen meer zelfvertrouwen te geven dat het nieuwe vaardigheden kan leren kunnen ouders en andere volwassenen het kind vertellen waarom zij er van overtuigd zijn dat het die vaardigheid zal leren.

Stap 8: Plannen maken om het te vieren

Maak samen met het kind vooraf een plan hoe je het gaat vieren wanneer het de vaardigheid beheerst.

Door vooraf te plannen hoe je het gaat vieren krijgt het kind de boodschap dat het de vaardigheid kan leren. Kinderen houden niet alleen van feestjes en partijtjes, ze vinden het ook heerlijk om zoiets te plannen en voor te bereiden. Het vieren kan op verschillende manieren. Het mag lijken op een verjaardagsfeestje. Het kan ook een symbolische beloning inhouden.

Stap 9: De vaardigheid omschrijven

Laat het kind zelf vertellen en voordoen hoe het zich zal gedragen wanneer het de vaardigheid beheerst.

Je moet in deze stap het kind zelf laten vertellen en laten voordoen hoe het zich zal gedragen wanneer het de vaardigheid beheerst.

Soms weten kinderen niet wat het feitelijk betekent om een vaardigheid te hebben. Het is daarom belangrijk om met die kinderen te bespreken hoe zij geacht worden zich te gedragen wanneer ze de vaardigheid eenmaal hebben geleerd.

Je kunt dan bespreken hoe iemand zich met een bepaalde vaardigheid zich gedraagt. Het oefenen van hun vaardigheid is belangrijk. Wanneer kinderen laten zien dat ze het oefenen kunnen groeit het zelfvertrouwen van het kind en helpt het de kinderen om hun vaardigheid in de praktijk te brengen.

Stap 10: Naar buiten treden

Laat mensen weten welke vaardigheid het kind aan het leren is.

Het naar buiten treden betekent hier dat we andere mensen laten weten welke vaardigheid het kind leert. Het voordeel daarvan is dat mensen het kind kunnen stimuleren en bij het leren van de nieuwe vaardigheid kunnen helpen.

Stap 11: De vaardigheid oefenen

Spreek samen met het kind af hoe het de vaardigheid gaat oefenen.

Als kinderen vaardigheden willen leren, moeten ze kunnen oefenen. Als volwassene moet je dit mogelijk kunnen maken. Dat oefenen moet met regelmaat gebeuren in een voldoende lange periode. Het kind zelf ideeën laten bedenken om de vaardigheid te oefenen of actief mee te laten denken heeft een positief resultaat op de te leren vaardigheid.

Het kind moet zijn vaardigheid voldoende vaak oefenen, net zo lang als het nodig is om die te laten inslijten. Belangrijk is om het kind gemotiveerd te houden op een manier die ze leuk en de moeite waard vinden.

Stap 12: Geheugensteuntjes bedenken

Laat het kind zelf vertellen hoe het wil dat anderen reageren wanneer het zijn vaardigheid vergeet.

Het kan gebeuren dat een kind zijn vaardigheid vergeet en terugvalt. Dit verdient de aandacht en speelt een centrale rol in het leerproces. Het kind kan ontmoedigd raken en kan tijdelijk zijn zelfvertrouwen kwijt zijn.

Belangrijk is om dan om de situatie weer na te spelen in een rollenspel. Het kind krijgt dan het gevoel weer op de goede weg te zijn.

Stap 13: Vieren dat het gelukt is

Wanneer het kind de vaardigheid beheerst, is het tijd om dat te vieren en het kind de kans te geven iedereen te bedanken die daarbij geholpen heeft.

Wanneer een kind de vaardigheid een tijdje geoefend heeft en deze goed uitvoert en over kan brengen op anderen is het tijd om het te vieren. Een kind heeft zijn vaardigheid geleerd wanneer het kind zelf en ook de anderen vinden dat het die vaardigheid geleerd heeft.

Een essentieel onderdeel bij het vieren van succes bij Kids Skills is dat kinderen hun supporters bedanken omdat zij hen hebben geholpen bij het leren van hun vaardigheden.

Stap14: De vaardigheid aan anderen doorgeven

Stimuleer het kind om een ander kind de nieuwe vaardigheid te leren.

De beste manier om iets te leren is door het iemand anders te leren. Kinderen krijgen hier de mogelijkheid om hun vaardigheden aan andere kinderen door te geven.

Hierdoor kunnen kinderen hun vaardigheden nog versterken, zodat kans op terugval afneemt.

Stap 15: Op naar de volgende vaardigheid

Kom tot overeenstemming met het kind over de volgende vaardigheid die het gaat leren.

Het leven is voor kinderen eendeloos leren en met elk dingetje dat ze leren wordt het voor hen gemakkelijker om nog meer te leren.

Wanneer ze zich al vaardigheden eigen hebben gemaakt geeft hen dit zelfvertrouwen en stimulans om andere en moeilijkere vaardigheden te leren.

Bijlage 2

Oplossingsgerichte vragen:

Wanneer vragen

- Wanneer doet het probleem zich niet (of minder) voor?
- Wanneer had je er geen last van?
- Wanneer ging het al iets beter?

Wat vragen

- Wat brengt je hier?
- Wat is het doel van je bezoek?
- Wat denk je dat ik voor je kan betekenen?
- Wat was er toen anders?
- Wat zou dat voor verschil maken?
- Wat is er sindsdien voor jou veranderd?
- Wat zorgde ervoor dat het toen wel goed ging?
- Wat deed je toen?
- Wat zou er voor jou veranderen als je kunt?
- Wat zou je op dit moment kunnen helpen?
- Wat heb je al bereikt?

Wie vragen

- Wiens idee was het om hier te komen?
- Wie zou jou op dit moment het best kunnen helpen?
- Wie zou het eerst opmerken dat jij je vaardigheid beheerst?
- Wie is de beste persoon/held/mascotte omjou te steunen?
- Wie ga je vragen supporter te worden?

Welke vragen

- Welke vaardigheid zou je kunnen gaan leren?
- Welke vaardigheden kun je al?
- Welke volgende stap zou je nu kunnen gaan nemen?
- Welke van jou kwaliteiten/vaardigheden is je het meest tot hulp?
- Welke goede eigenschap gebruikte je toen?
- Welke vaardigheid heeft je geholpen om hier al te komen?

Hoe vragen

- Hoe heb je dat gedaan?
- Hoe ben je tot nu toe omgegaan met je probleem?
- Hoe kan ik je helpen?
- Hoe zou je dit willen aanpakken?
- Hoe wil je door anderen geholpen worden?
- Hoe zul je merken dat je genoeg hebt gedaan?

Bijzondere oplossingsgerichte vragen

- Stel je voor dat je probleem niet langer bestaat, wat zou er voor jou dan anders zijn?
- Stel je voor dat ik je over 3 maanden tegenkom en je vertelt me dat alles nu goed gaat. Wat is er dan gebeurd?
- Stel je voor dat je vanavond gaat slapen en in een droom verandert alles? Wat is er dan voor jou allemaal veranderd?

Bijlage 3

De interventies die horen bij het oplossingsgericht werken volgens Wolters (2011):

Aansluiten: een kind voelt zich begrepen als je kunt aansluiten bij zijn behoefte op dat moment. Wil hij eerst nog zijn verhaal kwijt of is hij al in staat om te zoeken naar een te leren vaardigheid.

Complimenten als feedback: complimenten helpen het kind om dichterbij het doel te komen en zijn positieve bekrachtigers. Chauffman (2009) beschrijft in Wolters (2011) hoe complimenten kunnen helpen:

- Ze brengen overeenstemming tot stand over doelen
(‘Je zet je er echt voor in, geen wonder dat iedereen je supporter wil zijn’).
- Ze slaan een brug tussen problemen en de gewenste situatie
(‘Ik merk dat je het spannend en moeilijk vindt. En toch wil je proberen om het te veranderen, dat is erg moedig van je’).
- Ze slaan een brug tussen problemen en de positieve uitzonderingen
(‘Je vertelt dat je last hebt van al die ruzie met je zusje. Toch is het je ook al eens gelukt om iets samen te doen met je zus. Hoe kreeg je dat voor elkaar? En hoe kwam je op dat goede idee?’).

Concreet maken: concretiseren helpt wanneer de informatie die het kind geeft vaag is. Meestal gebeurt concretisering door het stellen van open vragen, waarop niet een simpel ja of nee antwoord op gegeven kan worden.

Copingvragen stellen: copingvragen kunnen kinderen helpen om te herkennen welke manieren handig en minder handig zijn van gedrag waar ze het meest toe geneigd zijn. Samen met het kind kun je verkennen: wat was handig? Zijn er nog andere manieren die bij jou passen? Voorbeelden van copingvragen zijn:

- Hoe lukt het je om ondanks je angsten toch naar school te gaan?
- Je maakt nu heel veel mee in je leven, dingen die echt niet leuk zijn. Ondanks dat lukt het je toch om te genieten van kleine dingen. Hoe krijg je dat voor elkaar?

Externaliseren van gedrag: voor kinderen kan het helpend zijn om een probleem als het ware buiten zichzelf te plaatsen en er een naam voor te bedenken. Het kind krijgt daardoor ideeën om controle te verkrijgen over het gedrag zonder zich te identificeren met het gedrag.

Geven van opdrachten: wanneer in het gesprek de focus ligt op de positieve uitzonderingen of mogelijkheden, kan het nuttig zijn om het kind een opdracht te geven en er in een volgend gesprek op terug komen. Een opdracht kan op verschillende manieren aan een kind worden gegeven:

- Let op- opdracht: let de komende week op wat goed gaat, waar je tevreden over bent of wat je vooral niet wilt veranderen.
- Doe- opdracht: doe meer van wat werkt.
- Doe iets heel anders: een verrassende actie, iets heel nieuws, een experiment.
- Doe alsof- opdracht: doe alsof je het al kan.

Gewenste toekomst: in plaats van een analyse van het probleem wordt de toekomst gewenst, een toekomst waarin de problemen al zijn verdwenen of zijn verminderd. Voorbeelden van toekomstgerichte vragen zijn:

- Hoe zou die situatie anders kunnen zijn?

Wanneer zou je tevreden zijn?

Stel dat het helemaal gaat zoals jij fijn zou vinden, hoe zou het dan gaan?

Herkaderen: het herkaderen van het gedrag stelt je in staat om het gedrag los te zien van het kind: niet het kind is het probleem maar het probleem(gedrag) is het probleem. Er is geen oordeel of schuld. Er is voor het kind meer ruimte om op een positieve manier naar zichzelf te kijken.

Hoe in plaats van waarom: bij een waarom- vraag krijgt het kind het gevoel zich te moeten verantwoorden. Bij een hoe vraag- vraag is de kans groter dat het kind de situatie gaat beschrijven zonder in de verdediging te schieten.

Hulpbronnen: hulpbronnen zijn vaardigheden en kwaliteiten die al deel (kunnen) uitmaken van de oplossing. Het benoemen ervan kan het zelfvertrouwen van het kind vergroten. Dit is helpend om een probleemsituatie te veranderen. Hulpbronnen zijn

de reeds aanwezige vermogens van het kind zelf die onder de aandacht wordt gebracht.

Luisteren: luisteren is goed horen wat voor een kind van betekenis is en horen wat er niet is gezegd. Luisteren betekent zoeken naar alles wat een kind vertelt en wat je in verbinding kunt brengen met een mogelijke oplossing of een te leren vaardigheid.

Monitoren: bij de meest kleine veranderingen in het gedrag van het kind is het belangrijk deze te zien en te benoemen. Als je wacht geeft dat ruimte voor ontmoediging en frustratie. Voorbeelden zijn:

- Een kleine poging om iets anders aan te pakken opmerken: wauw, je begint al met oefenen zie ik.
- Vragen: 'Wanneer ga je deze dag oefenen'.
- Tussentijds even samen praten hoe het oefenen gaat.
- Elke inspanning, hoe klein ook, waarderen.
-

Non- verbale technieken: via intonatie of gezichtsuitdrukking wordt de betekenis ondersteund of begrepen. Mimiek kan een waarderende zin meer kracht geven. Kinderen reageren intuïtief op wat de ander uitstraalt, ook al is dat onbewust.

Nuttige doelen zoeken: nuttige doelen zoeken is niet altijd eenvoudig. Kenmerken zijn:

- Specifiek, in concrete situaties geformuleerd
- Meetbaar, observeerbaar gedrag en een kleine stap vooruit
- Acceptabel, waarmee ook wordt bedoeld: ethisch verantwoord
- Realistisch en haalbaar
- Positief geformuleerd
-

Oogcontact: regelmatig oogcontact met het kind hebben is een manier om te laten merken dat je echt luistert.

Pellen van de te leren vaardigheid: samen met het kind een deelvaardigheid kiezen om in de richting van je doel te komen.

Positieve uitzonderingen: kinderen hebben vaak zelf in een andere situatie dan de probleemsituatie de oplossing van een probleem in de hand. Dit noemen we een positieve uitzondering. Het kind doet op een bepaald moment iets wat werkt. Door vragen te stellen wordt het kind zich hiervan bewust en kan hij het gaan leren toepassen in andere situaties.

Reflecteren: reflecteren houdt hier in dat je de woorden of gevoelens van het kind teruggeeft in dezelfde woorden, met als doel het kind uit te nodigen om meer te vertellen.

Relatievragen: vragen naar de beleving of reacties van de ander uit de directe omgeving van het kind kunnen effectief zijn om verandering tot stand te brengen.

Voorbeelden zijn:

- Wat zou je juf aan jou zien als je het anders aanpakt?
- Hoe zou je moeder reageren als dit lukt?

Door relatievragen te stellen nodig je het kind uit om van perspectief te wisselen.

Samenvatten: samenvatten brengt structuur in het gesprek. Door de hoofdlijnen samen te vatten blijf je samen bij het doel van het gesprek en check je of je het kind goed begrepen hebt.

Samenwerking verbeteren: samen met het kind aan de slag gaan is een investering in een goede samenwerking. Het kind zal zich beter inzetten om zijn gedrag te veranderen. Als dit lukt groeit ook nog eens het zelfvertrouwen.

Schaalvraag: de schaalvraag maakt de vooruitgang concreet. De schaal van 1 tot 10 wordt veel gebruikt. Bij 1 is het probleem op zijn ergst en bij 10 is er een gewenste situatie. Binnen de schaal is er veel te verkennen: waar sta je nu? Welk cijfer zou je willen bereiken? Wat is er in het verleden al gelukt?

Samen met het kind bepaal je de huidige positie en vervolgens wat er nodig is om één stap verder te komen.

Successen vieren: wanneer het kind de te leren vaardigheid onder de knie heeft is het tijd om dit te vieren. Het vieren kan op verschillende manieren.

Supporters of helpers zoeken: supporters of helpers kunnen het kind steunen het doel te bereiken. Ze worden gekozen uit de omgeving van het kind.

Vertrouwen vergroten: kinderen hebben het vertrouwen van volwassenen nodig om gemotiveerd te raken voor verandering. Het moet geloofwaardig zijn.

Vertrouwen uitspreken doe je door gedrag te benoemen wat te maken heeft met het doelgedrag: de te leren vaardigheid.

Yes-set: de yes-set zorgt ervoor dat er opnieuw een samenwerkingsrelatie ontstaat en herstel van contact mogelijk maakt. Deze is goed opgebouwd als je enkele vragen stelt waarop het kind achter elkaar ja kan antwoorden.

Wondervraag: de wondervraag is bedoeld om de gewenste toekomst, een situatie zonder het probleem voor te stellen. De fantasie is een belangrijk hulpmiddel. Samen met het kind ontwikkel je een concreet mogelijk beeld van de gewenste situatie.

Bijlage 4: Plan van aanpak in schema gezet

Deelvraag	Hoe ga ik onderzoeken?	Wat en wie heb ik daarvoor nodig en hoe ga ik het vastleggen?	Tijdspad
1. Wat wordt verstaan onder het oplossingsgericht werken?	<u>Literatuuronderzoek.</u> Deze deelvraag wil ik gaan beantwoorden door me in de literatuur te verdiepen over oplossingsgericht werken. Ik ga vergelijkingen en verschillen opzoeken en uitwerken zodat ik en de lezer een duidelijk beeld krijgen van wat oplossingsgericht werken inhoudt.	Oplossingsgericht onderwijzen. Måhlberg&Sjöblom, 2008. Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren. Wolters, 2011. Oplossingsgericht begeleiden: basisboek voor het primair onderwijs. Kayser, 2010. De begrippen worden beschreven in de theoretische onderbouwing in H2. De verdieping over het oplossingsgericht werken en het antwoord op de deelvraag staan beschreven in H4.	Vanaf november 2011 ben ik begonnen met het lezen over het oplossingsgericht werken. Tot januari 2012 heb ik hier de tijd voor.

2. Wat houdt de methode Kids'Skills in en wat vraagt dat van mij als leerkracht?	<u>Literatuuronderzoek.</u> <u>Actieonderzoek door middel van het bijhouden van een logboek.</u> Deze deelvraag wil ik gaan beantwoorden door het boek van Ben Furman (2009) te lezen. Drie kinderen gaan met mij werken aan de methode Kids'Skills. De vorderingen van de kinderen ga ik bijhouden in een logboek. Zo krijg ik een antwoord op de deelvraag wat het van mij vraagt als leerkracht om te werken met de methode Kids'Skills. Door de gelezen literatuur over het werken met Kids'Skills toe te passen in de praktijk zou het kunnen zijn dat ik mijn leerkrachtgedrag moet veranderen.	De methode Kids'Skills. Furman, 2009. Ontwikkeling door onderzoek. Kallenberg, 2011. Oplossingsgericht onderwijzen. Måhlberg&Sjöblom, 2008. Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren. Wolters, 2011. Oplossingsgericht begeleiden: basisboek voor het primair onderwijs. Kayser, 2010. Uitleg over wat de methode Kids'Skills is beschrijf ik kort in H2 in de theoretische onderbouwing. De verdieping over wat de methode	Het lezen van het boek in de maand december. Maandag 16 januari wil ik starten met het werken met Kids'Skills. Ik begin dan met de oplossingsgerichte gesprekken uit te voeren. Tijdens het onderzoek beschrijf ik de bevindingen en vorderingen dagelijks in het logboek.
--	---	--	---

		inhoudt beschrijf ik in H4. Door de vorderingen van het werken met Kids' Skills bij te houden in een logboek en mijn eigen bevindingen daarin te benoemen kom ik op een antwoord op de deelvraag. Deze staan beschreven in H4 en de conclusies in H5. Mijn duo partner heb ik bereid gevonden om ook dagelijks in het logboek te gaan schrijven.	
3. Op welke vaardigheden wordt een beroep gedaan tijdens het buitenspel bij kleuters? Welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet	<u>Literatuuronderzoek</u> <u>Observatie door te filmen</u> Deze deelvraag wil ik gaan beantwoorden door te lezen over sociale vaardigheden die nodig zijn tijdens het	Buitenspelen in het zonnetjes. Caminada & Leenders, 2012. Het boek lezen over buitenspelen zodat ik meer zicht heb over welke	Het boek heb ik in concept mogen lezen voor Yvonne Leenders in oktober. In januari komt de eerste oplage uit. Observatie

en hebben dus invloed op het conflict?	buitenspelen. Door Josje, Fee en Rosa op verschillende momenten te observeren met het buitenspelen krijg ik een beeld van het waarneembare sociale gedrag. Zo kom ik erachter welke vaardigheden ik Josje, Fee en Rosa kan aanbieden.	vaardigheden belangrijk zijn die kinderen nodig hebben om buiten te kunnen spelen. Filmen tijdens het buitenspelen. Ik heb een videocamera nodig.	instrument maken: Donderdag 15 december Vrijdag 16 december Voor Josje, Fee en Rosa. Observatie 1: maandag 19 December. Observatie 2: dinsdag 20 december. Observatie 3: woensdag 21 december. Uitwerking van de observaties in week 1. Het is dan kerstvakantie. Ik ga dan nadenken over de vaardigheden die ik de kinderen wil gaan aanbieden. Ik probeer het gesprek te sturen zodat alle drie de kinderen starten met dezelfde vaardigheid.
--	--	--	--

4. Hoe begeleid ik het buitenspelen nu en wat kan ik aan leerkrachtgedrag veranderen?	<u>Observatie door te filmen</u> <u>Literatuuronderzoek</u> Deze deelvraag wil ik gaan beantwoorden door mezelf te filmen en te laten observeren. Zo krijg ik een beter beeld over wat mijn rol is en hoe ik mijn gedrag positief om kan buigen zodat Josje, Fee en Rosa minder conflicten met elkaar hebben.	Ontwikkeling door onderzoek. Kallenberg, 2011. Oplossingsgericht onderwijzen. Måhlberg&Sjöblom, 2008. Oplossingsgericht aan het werk met kinderen en jongeren. Wolters, 2011. Oplossingsgericht begeleiden: basisboek voor het primair onderwijs. Kayser, 2010. Ik heb een videocamera nodig. De IB-er wil ik twee keer vragen om mij te komen filmen tijdens het buitenspelen.	In week 50 ga ik turven hoe vaak er conflictsituaties zijn tussen Josje, Fee en Rosa. In week 49 ga ik vragen of de IB-er mij op maandag 12 december en dinsdag 13 december wil komen filmen. Uitwerking van de observatie, donderdag 12 januari en vrijdag 13 januari.
5. Wat zijn ervaringen van collega's met het werken van Kids' Skills?	<u>Inventariseren tijdens een teamvergadering</u> <u>Semigestructureerd interview of een</u>	Ontwikkeling door onderzoek. Kallenberg (2011) Ik heb hier het	Dinsdag 24 januari is het hele team van de NSV2 bij elkaar en kan ik vragen wie er

	<u>enquête afnemen.</u> Deze deelvraag wil ik gaan beantwoorden door allereerst te inventariseren welke collega's ervaringen hebben. Dit wil ik doen door deze vraag te stellen tijdens een teamvergadering. Wanneer ik helder heb wie deze collega's zijn, wil ik graag een semigestructureerd interview bij ze afnemen en deze analyseren. Wanneer er meer dan drie collega's zijn die ervaring hebben met de methode Kids'Skills, neem ik geen semigestructureerd interview af maar een vragenlijst.	team van de NSV2 voor nodig. Het interview ga ik afnemen met de collega's die ervaring hebben met het werken met Kids' Skills.	ervaring heeft met het werken met Kids' Skills. Het interview of de vragenlijst ga ik in februari voorbereiden en afnemen.
--	---	---	---

Bijlage 5

Logboek Kids'Skills voor Josje, Fee en Rosa tijdens het buitenspelen

Mijn duopartner werkt woensdag om de week en op donderdag en vrijdag in de groep. Zij heeft het logboek helaas niet altijd ingevuld.

Datum	Hoe het buitenspelen is verlopen met vaardigheid 1.
Dinsdag 10 januari	Uitleg van de methode Kids'Skills aan Josje, Fee en Rosa afzonderlijk. Ik heb met alle drie de kinderen oplossingsgerichte gesprekken gevoerd. Er zijn vandaag geen conflicten geweest. Josje wil graag met Flora spelen. Alle drie de meiden hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Woensdag 11 januari	Fee en Josje hebben leuk samen gespeeld. Rosa heeft met Joni gespeeld. Alle drie de meiden hebben vandaag een vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Donderdag 12 januari	Rosa en Fee maken samen afspraken over welk spel ze gaan spelen. Josje en Fee hebben slaande ruzie over het kinderfeestje van Josje. Fee wordt niet uitgenodigd en begint te slaan. Afgesproken dat ze nu niet over het kinderfeestje praten. Gevraagd wat leuk vinden om "nu" samen te doen. Ze gaan tikkertje spelen samen met Joni, Robin en Rosa. Josje loopt weg van het spel maar voegt zich even later weer bij de groep. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Vrijdag 13 januari	Josje jaagt vandaag kinderen weg bij de duikelstang. Ze aait Koosje in het gezicht met een modderhand. Ze staat meer open om in gesprek te gaan met de leerkracht en probeert beter na te denken over haar aandeel in het conflict. Rosa was wat stilletjes. Fee is drie keer in tranen bij de juf geweest vanwege een conflict met Lorenzo en Josje. Ze is er erg gebrand op een leuke relatie met Josje. Ze zegt steeds; "wij zijn vriendinnen hé!!". Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend

	omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Maandag 16 januari	Er zijn in de ochtend geen conflicten geweest. Er ligt ijs op het schoolplein en daar vermaken de kinderen zich goed mee. Het in de rij gaan staan ging helaas minder goed. Ze wilden niet naar binnen en waren de laatste die in de rij kwamen staan na een extra keer roepen. In de middag is Josje door Rosa buitensgesloten. Josje is hier erg verdrietig over. Alle drie de kinderen hebben één vrolijke smiley verdiend omdat ze in de middag keurig in de rij zijn komen staan.
Dinsdag 17 januari	Ik ben zelf niet buiten geweest vanwege het afnemen van de Cito TVK. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Woensdag 18 januari	Alle drie de kinderen hebben een vrolijke smiley verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Donderdag 19 januari	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Vrijdag 20 januari	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend omdat ze keurig in de rij zijn komen staan.
Maandag 23 januari	Het vieren van de vaardigheid was een groot succes. Fee was hyper. De supporters zijn bij het feest aanwezig geweest en dit was erg gezellig. Ik heb de kinderen de opdracht gegeven na te denken over een volgende vaardigheid. Ze mochten vandaag alle drie twee vrolijke smileys tekenen.
	Vaardigheid 2
Dinsdag 24 januari	Met de kinderen de nieuwe vaardigheidsboeken ingevuld na aanleiding van een oplossingsgericht gesprek. Alle drie de kinderen zijn nog enthousiaster dan bij de vorige vaardigheid. Ik heb de kinderen uitgelegd de vaardigheid dagelijks te moeten oefenen. Dit met behulp van een van de supporters. Binnen in de klas kiezen de kinderen een supporter uit om de vaardigheid mee te oefenen. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Woensdag	Er zijn geen conflicten geweest. Het oefenen wordt heel serieus

25 januari	opgepakt en de supporters willen allemaal graag helpen. Alle drie de kinderen hebben een vrolijke smiley verdiend.
Donderdag 26 januari	Vooraf Josje doet erg haar best om rustig te vragen of ze mee mag spelen. De betrokkenheid is groot. Het voor en nabespreken verloopt heel goed. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Vrijdag 27 januari	De kinderen zijn moe vandaag. Het komt vaker tot een conflict tussen Fee en Josje bij het klimrek. Het gaat over Fee wel of niet uitnodigen op het kinderfeestje van Josje. In de ochtend een verdrietige smiley voor Fee en Josje. Voor in de middag alle drie een vrolijke smiley.
Maandag 30 januari	De kinderen hebben er alle drie weer veel zin om de vaardigheid te gaan oefenen. Ze wijzen mij erop dat ze nog een smiley mochten tekenen van de vrijdag. Voor het oefenen van de vaardigheid kiezen ze elkaar vandaag. Dit gaat goed. Ze nemen de tijd voor elkaar. Er is een echt toneelstukje wat ze voor elkaar opvoeren. Dit zet zich in de middag voort. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Dinsdag 31 januari	In de ochtend ging het oefenen met Fee niet zo goed. Ze heeft Rosa aan de haren getrokken. Rosa kwam dit keurig vertellen. Samen hebben we gekeken hoe Rosa dit nu zou oplossen. Ze dacht direct aan haar vaardigheid en is met Joni gaan spelen. Fee heeft een bijna goed smiley verdiend omdat ze daarna Rosa niet meer heeft opgezocht en met Robin is gaan spelen. Tussen de middag zijn Fee en Rosa niet aardig tegen de overblijffouder geweest. Josje zat 's middags alleen op een bankje. Ze wil geen tikkertje spelen met Fee, Rosa en Flora. Ze heeft keurig gevraagd of ze mee mag doen mag ze wil niet. Ze heeft mijn hulp nodig bij het zoeken naar een ander vriendinnetje. Ze kiest Marieke uit en vraagt met mij naast zich keurig of ze mee mag spelen. Het mag en ook Marieke helpt Josje met het oefenen van de vaardigheid. In de middag hebben alle drie de kinderen een vrolijke smiley verdiend.
Woensdag 1 februari	Alle drie de kinderen hebben vandaag een vrolijke smiley verdiend.

Donderdag 2 februari	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Vrijdag 3 februari	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Maandag 6 februari	Rosa heeft tegen Josje gezegd dat ze Joni moest slaan. Josje heeft Joni geslagen. Joni en Josje kwamen mij dit afzonderlijk van elkaar vertellen. Zelf heb ik gezien dat Josje Joni sloeg. Josje is eerlijk en geeft toe geslagen te hebben. Rosa zegt dat ze geen opdracht gegeven heeft. Binnen in de klas blijft Rosa volhouden het niet gezegd te hebben. Ik heb Josje en Rosa naar de gang gestuurd om het probleem samen op te lossen. Rosa heeft uiteindelijk toegegeven wel opdracht te hebben gegeven. Rosa en Josje hebben een verdrietige smiley verdiend. In de middag daagt Fee Joni uit. Ze slaat Joni omdat Joni ook met Flora wil spelen. In de middag heeft Fee een verdrietige smiley verdiend.
Dinsdag 7 februari	De kinderen hebben onder mijn begeleiding goed geoefend. Ik ben royaal geweest met complimenten geven. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Woensdag 8 februari	De kinderen hebben er weer zin in om te oefenen. Ze oefenen met een supporter en zoeken elkaar na het oefenen weer op. Dit gaat goed. Alle drie de kinderen hebben vandaag een vrolijke smiley verdiend.
Donderdag 9 februari	Fee, Rosa en Josje waren baby. Ze vielen regelmatig in de lava. Rosa ging daarom op de benen van Fee liggen. Fee kwam dit vertellen. Ze kwam zelf met het idee om Rosa erbij te roepen. Keurig zei ze tegen Rosa dat ze het niet fijn vond dat Rosa op haar benen lag. Rosa zei direct sorry en dat ze het niet meer zou doen. Het spel ging daarna verder zonder conflicten. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Vrijdag 10 februari	Rosa en Fee hebben 'geschaatst' op het ijs op de speelplaats. Josje heeft confrontaties opgezocht. Geduwd tegen Robin, Marieke wegjagen bij het ijs en bij Joni een ijsblok afgepakt en zeggen dat als ze het niet aan haar zou geven, niemand met haar mocht spelen. Na een berisping

	van mijn duo zei Josje: “stomme juf”. Ze is naar binnen gestuurd waar ze op de gang in het oor van Tycho heeft geschreeuwd. In de klas heeft ze de stickers van de stoelen af zitten krabben. Echter heeft ze zich wel aan de gemaakte afspraak gehouden. Alle drie de kinderen hebben in de middag een vrolijke smileys verdiend en Fee en Rosa vandaag twee.
Maandag 13 februari	Vandaag hebben we feest gevierd omdat we de vaardigheid drie weken geoefend hebben. We spreken af dat we deze vaardigheid tot aan de vakantie blijven oefenen en gewoon smileys kunnen blijven verdienen. Na de vakantie beginnen we met het invullen van de poster en het oefenen van de nieuwe vaardigheid.
Dinsdag 14 februari	De kinderen zitten vol van het feest en spelen het feest na met elkaar. In de middag zetten ze het spel voort. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Woensdag 15 februari	Het eerste gedeelte van het buitenspel verliep goed. Vervolgens begon Josje met het klimmen in het klimrek wat voor de groepen 5 t/m 8 bestemd is. Rosa en Fee volgde. Fee begon Josje uit te dagen door steeds hard “Hakuna Matata” te schreeuwen. Josje loste dit goed op door een paar keer ‘stop hou op’ te zeggen. Fee reageerde hier niet op en Josje kwam het keurig melden bij mijn duo. Mijn duo heeft geholpen het op te lossen. Vlak voor het naar binnen gaan kwam Josje naar mijn duo toe. Ze mag niet meedoen van Rosa en Fee. Fee wilde er niet over praten en keerde haar zelfs de rug toe. Het lukte de dames niet om het op te lossen. Bij het naar binnen gaan sloegen ze elkaar in de gang. Mijn duo is vergeten de smileys te laten registreren.
Donderdag 16 februari	Mijn duo is vergeten iets op te schrijven en de kinderen hebben niks geregistreerd
Vrijdag 17 februari	Mijn duo is vergeten iets op te schrijven en de kinderen hebben niks geregistreerd
	Vaardigheid 3
Maandag 27 februari	Met alle drie de kinderen heb ik weer een oplossingsgericht gesprek gevoerd. Ze hebben weer zin om smileys te gaan verdienen. Alle drie

	weten ze uit zichzelf waar ze nog aan moeten werken. Vooraf Fee en Josje zijn enthousiast. Rosa is wat gereserveerder. Fee en Rosa spelen samen. Josje speelt vandaag met de jongens. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Dinsdag 28 februari	Er is meer rust in de klas en buiten op het schoolplein dan voor de vakantie. Josje speelt vandaag niet met Fee en Rosa. Er zijn geen conflicten. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Woensdag 29 februari	Fee en Rosa spelen leuk samen. Josje speelt met Joni. Er zijn geen conflicten. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Donderdag 1 maart	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Vrijdag 2 maart	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Maandag 5 maart	Fee komt later. Met het buitenspelen zoeken Josje en Rosa elkaar op. Ze spelen vader en moedertje. Ze komen mij vertellen dat ze buurvrouwen zijn omdat de vaders op vakantie zijn. Alle twee de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Dinsdag 6 maart	Fee is weer beter. De meiden hebben even samen gespeeld. Josje is uit zichzelf weggegaan en met Joni gaan spelen. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Woensdag 7 maart	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Donderdag 8 maart	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Vrijdag 9 maart	Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Maandag 12 maart	In de ochtend hebben Rosa en Fee gespeeld en Josje met Joni. Josje wil in de middag spelen met Fee en Flora. Fee wil verstoppertje of tikkertje spelen. Josje zegt bij alles 'nee'. Ik vraag dan: "wat wil jij graag spelen Josje?". Ze zegt tikkertje. Fee reageert en zegt: "dat zei ik toch". Flora wil graag vaders en moedertje spelen. Fee en Josje reageren

	enthousiast en samen gaan ze op pad. Alle drie de kinderen hebben vandaag twee vrolijke smileys verdiend.
Dinsdag 13 maart	Ze spelen alle drie samen. Josje wil leider zijn en het spel bepalen. Fee en Josje zitten elkaar in de weg. Fee lost het goed op door mij erbij te halen en rustig te vertellen wat ze graag wil gaan spelen met Josje. Josje wil niks en gaat haar eigen weg. In de middag spuugt Fee tegen Rosa. Rosa heeft gezegd geen vriendin meer te willen zijn van Fee. Fee zit op het strafbankje. Fee heeft een vrolijke en een verdrietige smiley verdiend. Josje een bijna goed en een vrolijke smiley. Rosa een vrolijke en een bijna goed.
Woensdag 14 maart	Het oefenen en het buitenspelen gaat goed. Alle drie de kinderen hebben vandaag een vrolijke smiley verdiend.
Donderdag 15 maart	Het buitenspelen is goed verlopen.
Vrijdag 16 maart	Het buitenspelen is goed verlopen.
Maandag 19 maart	Er is voor de laatste keer feest gevierd in de klas. De kinderen zijn trots en nemen vandaag de poster mee naar huis.

Bijlage 6:

Samenvatting van de eerst gevoerde oplossingsgerichte gesprekken:

Het in gesprek gaan met Josje.

Ik ga met Josje in gesprek terwijl de andere kinderen aan het buitenspelen zijn.

Ze geniet van individuele aandacht.

Op school vindt Josje het leuk om te tekenen, puzzelen, spelen in de huishoek, verven en om het zonnetjes van de week te zijn.

Soms vindt ze puzzelen niet zo leuk. Joni en Fee doen soms flauw.

Ze kan heel goed aangeven in de gesprekken dat het buitenspelen niet altijd even goed verloopt. Ze beschrijft gelijk de situatie tussen haar Fee en Rosa.

Op de rekstok buiten wil ze niet samen spelen.

Ze wil er alleen op spelen omdat ze dat gewoon wil. Fee duwt Josje vaak van de rekstok af en daarom is Fee flauw.

Wanneer ik haar de vraag stel wat haar rol in de situatie is, weet ze daar geen antwoord op te geven.

Bij het invullen van het vaardigheidsboekje wat hoort bij de methode Kids'Skills is ze vooral enthousiast over stap 5; een totemfiguur kiezen en stap 8; een plan maken om de gewenste vaardigheid te gaan vieren. Het invullen van het vaardigheidsboek verloopt traag. De toverstaf was een fijn middel om te gebruiken. Josje is erg met prinsessen bezig en wilde direct een afbeelding van K3 uitprinten.

Josje is enthousiast en gemotiveerd om zich aan de afspraak te gaan houden.

Het vooruitzicht om de geoefende vaardigheid te mogen vieren is nu al een traktatie.

Conclusie:

- Ze is niet in staat zelf problemen op te lossen
- Ze beschrijft gewenst gedrag zoals ze geleerd heeft in het groepje van de sociale vaardigheidstraining.
- Het toepassen van het gewenste gedrag is nog moeilijk voor Josje.
- Haar eigen rol kan ze niet beschrijven.
- Ze heeft moeite om te reflecteren.

Het in gesprek gaan met Fee

Ik ga met Fee in gesprek terwijl de andere kinderen aan het buitenspelen zijn.

Het gesprek met Fee verloopt erg gezellig. Fee is een heel enthousiast kind en is overal voor in.

Op school vindt Fee het leuk om te verven en te computeren.

Minder leuk is dat ze soms ruzie maakt met haar vriendinnen. Vooral met Rosa en Josje.

Fee vertelt mij heel eerlijk dat ze Josje niet zo leuk vindt omdat ze vaak ruzie hebben.

Fee kan heel goed verwoorden dat het fout gaat omdat Josje zich niet aan de gemaakte afspraken kan houden. Ze wil wel graag vriendinnen met Josje worden maar weet niet goed hoe ze dit moet aanpakken. Ik heb aangegeven Fee daarbij te willen helpen. Door de juiste oplossingsgerichte vragen te stellen kwam Fee zelf op hele goede ideeën. Zoals; vragen of Josje mee wil spelen en na schooltijd bij Josje gaan spelen.

Fee vindt de toverstaf een leuk hulpmiddel om zich in de gewenste situatie te kunnen verplaatsen.

Bij het zien van het boekje is Fee het meest enthousiast over stap 5; een totemfiguur kiezen en stap 8; een plan maken om de gewenste vaardigheid te gaan vieren. Het invullen van het boekje gaat goed.

Conclusie:

- Ze kan al goed reflecteren op haar eigen handelen
- Ze kan al goed haar eigen gedrag in kaart brengen
- Ze weet wat ze wil veranderen

Het in gesprek gaan met Rosa

Rosa is minder enthousiast om mee in gesprek te gaan.

Op school vindt Rosa het leuk om te verven, op de rekstokken spelen en tikkertje spelen.

Ze heeft moeite om in de gesprekken aan te geven wat er tijdens het buitenspelen niet goed verloopt. Rosa ziet het niet als een probleem. Na een aantal voorbeelden van mijn kant, zonder daar een oordeel aan te hangen, ziet Rosa wel in dat ze vaak bij conflicten betrokken is. Bij het invullen van het vaardigheidsboekje is Rosa vooral enthousiast over stap 5; een totemfiguur kiezen en stap 8; een plan maken om de gewenste vaardigheid te gaan vieren. De toverstaf was voor Rosa een minder fijn middel om te gebruiken.

Rosa gaf aan deze niet nodig te hebben.

Conclusie:

- Ze heeft moeite haar eigen gedrag in kaart te brengen
- Ze heeft daar hulp bij nodig
- Ze ziet uiteindelijk wel haar aandeel en de wil is er nu om het gedrag te veranderen.

Eindconclusie:

Ik vind het erg prettig even rustig met elke kind apart te kunnen praten. Ik ben me erg bewust van de vragen die ik stel. Ik gebruik daarbij oplossingsgerichte vragen. Wat tegenvalt, is de tijdsinvestering. Ik ben erg veel tijd kwijt om met één kind in gesprek te gaan en het vaardigheidsboek in te vullen. Voor mij was het gesprek met Rosa de moeilijkste om te voeren. Ik voelde de meeste weerstand bij Rosa. Ik heb Rosa geholpen met het bedenken van nieuwe oplossingen. We hebben het probleem herkaderd. Ik heb het gedrag van Rosa niet veroordeeld maar bestempeld met handig of minder handig zoals ik gelezen heb in het boek van Wolters (2011).

Het voordeel is dat alle drie de kinderen enthousiast zijn en inzien dat de gedragsverandering betekenisvol is voor zichzelf.

Dit noemt Wolters (2011) de intrinsieke motivatie.

Bijlage 7:

De filmische observatie:

Datum: Dinsdag 21 december
Tijd: 13.30u – 13.50uur
Situatie: Het buitenspelen
Onderwerp: Hoe spelen Josje, Fee en Rosa samen buiten.
Observant: Lyëtte Wullems- Reijmer

Doel: Meer inzicht krijgen in de sociale verhoudingen tussen Josje, Fee en Rosa.
En welke vaardigheden beheersen Josje, Fee en Rosa niet.

Hulpvraag: Wanneer en hoe raken Josje, Fee en Rosa in conflict met andere kinderen?

Verwachting van de leerkracht: Mijn verwachting is dat er een conflict ontstaat tussen Josje, Fee en Rosa.

Waar ik vooral op ga letten is: Wat gebeurt er waardoor het buitenspelen niet goed verloopt en wanneer zie ik uitzonderingen?

Signaleringsbeeld: Josje wil graag meedoen maar heeft moeite om zich aan de gemaakt afspraken en regels te houden waardoor ze agressief kan worden en spullen gaat afpakken.

Fee speelt graag met Rosa buiten. Fee heeft moeite om Rosa te delen met andere kinderen.

Fee reageert vaak impulsief door te slaan wanneer ze het ergens niet mee eens is. Vaak weet ze niet meer hoe ze gehandeld heeft.

Rosa speelt graag met Fee. Josje mag meespelen maar moet zich wel aan de afspraken houden die Rosa bedacht heeft. Rosa is verbaal heel sterk. Dit botst met Josje. Rosa heeft vaak uitspraken van: “Nou dan doe ik niet meer mee” of “als jij dat doet mag je niet op mijn feestje komen”.

Observatie:

Josje zit alleen op een bankje. Ik vraag wat er aan de hand is. Ze wil op de duikelstang spelen. Fee en Rosa zijn al aan het duikelen. Ik stel voor om het samen te gaan vragen. Ze mag meedoen. Fee is op de duikelstang.

Josje begint tegen Fee te roepen dat zij nu aan de beurt is.

Fee gaat van de duikelstang af en Josje is aan de beurt. Rosa loopt weg.

Josje begint het liedje te zingen van de letter 'F'. Fee zingt hard mee.

Nadat ze het liedje 5 keer gezongen hebben loopt Fee weg.

Josje roept: "Stop, anders ben ik jouw vriendin niet meer".

Fee stopt, bukt en vindt een haarclipje op de grond. Josje is ook enthousiast en loopt met Fee mee naar mij toe. Fee duwt Josje weg. Josje doet niks terug, kijkt alleen maar naar het haarclipje.

Ze mogen het clipje van mij samen naar binnen brengen.

Wanneer ze terugkomen, vertellen ze enthousiast dat juf Judith naar ze gezwaaid heeft.

Ze lopen arm in arm samen weg richting de duikelstang en zingen het liedje weer van de letter 'F'. Rosa is ondertussen op het klimrek gaan spelen met andere meisjes uit de klas.

Rosa loopt naar Josje en Fee toe. Rosa vraagt of ze mee mag doen. Fee is gelijk enthousiast. Josje roept dat ze dan achteraan moet sluiten in de rij.

Bij de duikelstang zijn ondertussen kinderen uit een andere groep aan het duikelen.

"Nee", zegt Josje "Jullie doen niet mee!".

Josje schreeuwt en roept dat ze weg moeten gaan.

Rosa roept: "Jij bent niet de baas!".

Josje zegt hierop: "We loten wie er weg moet".

Gelijk zegt ze: "Jij verliest Rosa, jij moet weg".

Rosa wordt nu boos en begint Josje uit te dagen door Fee weg te halen bij Josje.

Fee en Rosa lopen naar het klimrek. Rosa begint het liedje van de letter "F" hard te zingen.

Josje duwt een kind van de duikelstang.

Een kind uit de andere kleutergroep komt naar mij toe gelopen. Zij vertelt het hele verhaal.

Ik vraag: "Josje, wat ben je aan het doen?"

Josje vertelt dat ze met Fee en Rosa op de duikelstang aan het spelen is en dat er nu andere kinderen op zitten terwijl ze dat helemaal niet gevraagd hebben. Het kind zegt dat Josje weg was. Ik vraag aan Josje: "Josje, klopt het dat je even weg bent gegaan?"

Josje zegt dat het klopt. Ik vraag aan Josje hoe ze nu samen op het klimrek kunnen spelen.

Josje geeft als antwoord dat ze dit had moeten vragen aan de kinderen maar dat Rosa het gedaan heeft. Op mijn vraag wat Rosa gedaan heeft kan Josje geen antwoord geven.

Ik stel voor om te vragen aan de kinderen of ze mee mag spelen.

De kinderen geven aan een beetje bang te zijn voor Josje. Ik vertel Josje dan dat ze aan kinderen uit onze eigen klas moet vragen of ze mee mag spelen.

Josje is nu boos op de kinderen uit de andere groep omdat ze niet mee mag doen.

Fee en Rosa komen naar Josje, samen lopen ze rondjes om de boom.

Josje rent naar de zandbak en Fee en Rosa volgen haar.

In de zandbak spelen 7 kinderen die zandkastelen gemaakt hebben.

Josje en Fee rennen rondjes om de kastelen heen. Rosa begint een gesprek met Tycho.

De kinderen in de zandbak stoppen met spelen en houden Josje en Fee in de gaten.

Barend vraagt wat ze komen doen. Josje zegt dat ze rondjes komt rennen.

Josje ploft in een kuil neer en roept naar Fee dat ze dat ook moet doen.

Fee ploft ook in een kuil.

Rosa vindt het grappig en gaat ook liggen. Naast de kuil van Josje.

Ze lachen hard samen. Josje wil in de kuil van Rosa. Rosa vindt dit goed.

Josje bouwt een zandkasteel en gaat weer liggen in de kuil van Rosa. Ze zit een beetje met haar handen in het zand te friemelen.

De andere kinderen hebben de zandbak verlaten en Josje, Fee en Rosa zijn nu alleen in de zandbak.

Fee heeft een plastic zakje en stopt er zand in.

Josje pakt een schep en gooit alle scheppen uit de zandbak.

De andere kinderen komen terug en zeggen dat ze dat niet moet doen. De kinderen gaan weer met de scheppen spelen en Josje accepteert dit.

Ze gaat Fee helpen zand in het zakje te stoppen. Rosa ligt nog in de kuil en maakt bewegingen al liggend met haar armen en benen in het zand.

Ik klap in mijn handen. We gaan naar binnen. Josje loopt rustig naar de deur en wacht keurig in de rij tot we klaar zijn om naar binnen te gaan. Fee en Rosa blijven in de zandbak en houden mij stiekem in de gaten. Ze komen niet uit zichzelf. Ik moet ze bij de naam noemen. Na twee keer waarschuwen komen ze in de rij staan.

Analyse voor Josje:

Gedrag en houding van het kind

- Het clipje wegbrengen is een beloning voor Josje
- Josje kan niet op de beurt wachten. Ze wil direct gaan duikelen
- Bij het loten komt het niet tot loten. Josje wil Rosa er niet bij hebben en zegt dat Rosa verliest
- Josje duwt een meisje uit een andere groep van de duikelstang af
- Josje ziet niet in dat ze verkeerd gehandeld heeft
- Josje zegt dat de kinderen niet gevraagd hebben aan haar of ze mee mochten spelen
- Josje wijst met de vinger naar Rosa. Josje kan niet aangeven wat Rosa verkeerd gedaan heeft
- Josje is boos omdat ze van de meiden niet mee mag spelen

Hoe verlopen de contacten met andere kinderen

- Wanneer Fee wegloopt roept ze: "Stop, anders ben ik jouw vriendin niet meer"
- Bij de duikelstang vraagt Rosa of ze mee mag spelen. Josje reageert aanvallend en zegt dat ze achteraan moet sluiten
- Er zijn andere kinderen aan het duikelen. Josje schreeuwt dat ze weg moeten gaan
- Josje neemt het initiatief te gaan spelen in de zandbak. Dit gaat niet in overleg met Fee en Rosa
- Josje zoekt contact met Fee en laat Rosa links liggen
- Er wordt hard gelachen tussen Rosa en Josje
- Josje "ziet niemand" meer en gooit de scheppen uit de zandbak
- Josje accepteert dat de kinderen tegen haar zeggen dat ze de scheppen niet uit de zandbak mag gooien
- Josje volgt Fee en neemt het initiatief om te helpen het zand in het zakje te stoppen

Hoe worden de materialen gebruikt

- Het delen van de duikelstang wil Josje niet
- Josje gooit de scheppen uit de zandbak

Welk gebied van de speelplaats gebruikt Josje

- Josje gebruikt het hele schoolplein

Hoe stelt het kind zich op ten opzichte van de leerkracht

- Ze komt niet uit zichzelf naar mij toe om te vertellen wat er aan de hand is
- Ze accepteert dat ik met haar meega om te vragen of ze mee mag spelen
- Ze komt enthousiast terug van het haarclipje wegbrengen en vertelt dat juf Judith gezwaaid heeft
- Bij het klappen om naar binnen te gaan reageert Josje adequaat en loopt keurig naar de deur om in de rij te gaan staan

Wat is mijn interpretatie

- Hier zie ik dat Josje niet weet hoe ze de vriendschap moet onderhouden
- Josje trekt naar mij toe om te vertellen dat juf Judith naar haar gezwaaid heeft
- Josje voelt de controle over Fee kwijt te gaan raken wanneer Rosa erbij komt
- Josje is gefrustreerd, wanneer Rosa Fee meeneemt naar het klimrek
- Josje laat jong gedrag zien
- Josje ziet niet in dat zij had moeten vragen of ze mee mocht spelen aan de kinderen uit de andere groep
- Josje heeft moeite om op zichzelf te reflecteren
- Aan de non verbale reactie van Josje zie ik dat ze niet begrijpt waarom ze niet mee mag spelen met de kinderen uit de andere groep
- Josje heeft moeite om contact te maken en te onderhouden
- Ze trekt kinderen naar zich toe en stoot kinderen van zich af
- Josje is een leider
- Ze komt moeilijk tot echt spel

Josje mist de volgende vaardigheden:

- Ze komt niet uit zichzelf naar de leerkracht toe om te vertellen wat er aan de hand is
- Ze weet niet hoe je een vriendschap moet onderhouden
- Ze vindt het moeilijk om te vragen of ze mee mag doen
- Ze vindt het moeilijk om te delen
- Ze is dominant en bepaalt het spelverloop
- Ze denkt nog egocentrisch
- Ze heeft moeite om op haar eigen aandeel te reflecteren
- Ze heeft moeite om samen te spelen. Het zijn nog vluchtige contacten
- Ze heeft nog weinig inlevingsvermogen

Sterke kanten van Josje:

- Ze is eerlijk wanneer ze op haar gedrag aangesproken wordt
- Ze wil graag door de leerkracht geholpen worden
- Ze wil graag samenspelen met andere kinderen

Analyse voor Fee:**Gedrag en houding van het kind**

- Fee zit te duikelen. Wanneer Josje erbij komt zegt Josje dat Fee klaar is. Fee accepteert dit direct
- Fee is trots het haarclipje naar binnen te mogen brengen
- Fee houdt zich buiten het conflict tussen Fee en Rosa en staat met haar handen in de zij te kijken
- Fee accepteert dat Josje mee zand schept in het zakje
- Fee daagt uit door niet op mijn klappen te reageren

Hoe verlopen de contacten met andere kinderen

- Fee heeft genoeg van het zingen samen met Josje en loopt weg
- Na het conflict tussen Josje en Rosa laat Fee zich mee leiden naar het klimrek
- Fee zoekt na het incident gelijk weer contact met Josje
- Ze volgt Josje naar de zandbak
- Fee imiteert Josje door ook in een kuil te ploffen
- Fee vraagt niet of Josje en Rosa mee zand in het zakje willen scheppen

Hoe worden de materialen gebruikt

- Fee kan delen en gaat zorgvuldig om met materialen

Welk gebied van de speelplaats gebruikt Fee

- Fee gebruikt de hele speelplaats

Hoe stelt het kind zich op ten opzichte van de leerkracht

- Wanneer ik in mijn handen klap om naar binnen te gaan blijft Fee achter in de zandbak
- Fee daagt uit door zich niet te willen laten zien
- Bij het horen van haar naam reageert Fee en komt ze alsnog op haar gemak in de rij staan
- **Wat is mijn interpretatie**
- Ze kiest partij voor Rosa

- Fee ziet een plastic zakje liggen en begint daar zand in te scheppen. Hier neemt Fee een eigen initiatief
- Fee volgt in deze observatie veel
- Fee laat tijdens deze observatie geen impulsief gedrag zien

Fee mist de volgende vaardigheden:

- Ze laat zich beïnvloeden door Josje en Rosa
- Ze kan het allebei de vriendinnen niet naar de zin maken
- Ze zoekt toenadering tot Josje en wil graag met haar spelen
- Ze is dominant en bepaalt graag het spelverloop
- Ze reageert impulsief door snel te slaan/duwen
- Ze daagt uit.

Sterke kanten van Fee:

- Ze wil graag samenspelen
- Ze is erg enthousiast en betrokken
- Ze wil het iedereen naar de zin maken
- Ze heeft veel fantasie en leuke spelideeën.

Analyse voor Rosa:

Gedrag en houding van het kind

- Rosa loopt weg wanneer Josje erbij komt
- Rosa vraagt keurig of ze mee mag spelen
- Rosa trekt Fee met zich mee en loopt van de 'lootsituatie' weg
- Rosa volgt Josje wanneer deze boos wegloopt richting boom
- Rosa volgt Josje naar de zandbak toe
- Rosa imiteert Josje door in een kuil te ploffen
- Rosa trekt haar eigen plan door met haar armen en benen in het zand te bewegen

Hoe verlopen de contacten met andere kinderen

- Rosa zoekt toenadering wanneer Josje en Fee terugkomen van het haarclipje naar binnen brengen
- Rosa accepteert dat Josje zegt dat ze achteraan moet sluiten
- Rosa gaat tegen Josje in wanneer deze schreeuwt tegen kinderen dat ze weg moeten gaan
- Rosa accepteert dat Josje in de kuil van Rosa wil liggen

- Er wordt hard gelachen

Hoe worden de materialen gebruikt

- Rosa gaat zorgvuldig om met de materialen

Welk gebied van de speelplaats gebruikt Rosa

- Rosa maakt gebruik van de hele speelplaats

Hoe stelt het kind zich op ten opzichte van de leerkracht

- Wanneer ik in mijn handen klap om naar binnen te gaan blijft Rosa achter in de zandbak
- Bij het horen van haar naam reageert Rosa en komt alsnog op haar gemak in de rij staan
- Rosa heeft het erg druk met kletsen en kijkt mij niet aan
- Rosa vermijdt oogcontact

Wat is mijn interpretatie

- Rosa distantieert zich van Josje
- Rosa neemt het voor andere kinderen op
- Rosa sluit zich van Josje af door weg te lopen na het 'lootincident'
- Rosa begint het liedje van de letter "F" hard te zingen om Josje uit te dagen
- Ze daagt uit door niet gezien te willen worden bij het naar binnen gaan
- Wanneer ik Rosa aanspreek op haar gedrag wil ze hier niets van weten en draait ze haar hoofd weg van mij.

Rosa mist de volgende vaardigheden:

- Ze gaat graag haar eigen gang zonder rekening te houden met anderen
- Ze negeert kinderen
- Ze daagt uit
- Ze is dominant en bepaalt graag het spelverloop
- Wanneer Rosa haar zin niet krijgt loopt ze weg van de situatie
- Ze vermijdt oogcontact
- Ze vindt het moeilijk aangesproken te worden op haar gedrag

Sterke kanten van Rosa:

- Ze kan zich distantiëren
- Ze zoekt uit met welke kinderen ze wel en geen contact wil hebben
- Ze neemt het voor andere kinderen op
- Ze is verbaal sterk
- Ze kan zich heel goed aan gemaakte afspraken houden

- Ze weet goed wat gewenst gedrag is en kan dit goed overbrengen op andere kinderen
- Ze kan zonder problemen vragen of ze mee mag spelen
- Ze kopieert het spel alleen wanneer het haar aanspreekt

Bijlage 8:

Foto's

Bijlage 9:

Uitwerking filmische observatie van de mij als leerkracht

Datum: 10-01-2012
Waar: Tijdens het buitenspelen
Tijd: Tussen 11.15u – 11.50u.
Filmer: Karin Dröst (IB-er)
Doel: Het leerkrachtgedrag van mij filmen om te zien hoe ik om ga met conflict situaties tussen Josje, Fee en Rosa.
Instrument: Observatieformulier Conflicten op de speelplaats en de rol van de leerkracht (Caminada, 1997)

Korte situatiebeschrijving:

Fee en Rosa zijn samen met een aantal andere meiden uit de klas tikkertje aan het spelen. Ze hebben goede afspraken gemaakt en het spel verloopt rustig. Josje loopt over het schoolplein en lijkt haar draai niet te kunnen vinden. Ze komt naar mij toe. Ze zegt dat niemand met haar wil spelen. Ik vraag haar, wie ze gevraagd heeft om mee te spelen. Ze heeft het nog aan niemand gevraagd. Fee, Rosa en Josje spelen tikkertje en daar heeft ze geen zin in. Ik vraag haar waar ze wel zin in heeft. Ze weet het nog niet. Ik geef haar het advies daarover na te denken. Ze loopt weg en loopt naar Robin toe. Robin loopt samen met Josje mee en ze klimmen op het klimrek waar de andere kinderen tikkertje aan het spelen zijn. Ik vraag aan Josje of ze al weet wat ze wil gaan spelen. Ze wil graag met Flora vadertje en moedertje spelen.

Ik vraag of ze dit al aan Flora gevraagd heeft. Dat heeft ze nog niet. Josje loopt naar Flora toe. Flora doet mee met het tikspel en maakt tijd vrij voor Josje. Josje vraagt keurig of Flora mee wil spelen met vadertje en moedertje. Flora zegt; misschien straks. Flora rent weg en Josje en Robin blijven achter. Ze komen niet tot spel. Een paar minuten later komt Josje bij mij. Ze zegt dat Flora flauw is want ze zou met haar vader en moedertje gaan spelen. Ik vraag Josje hoe we dit op kunnen lossen. Josje zegt dat ze Flora erbij wil halen.

Ik vraag Flora of ze weet waarom ze even moet komen. Flora weet dit niet. Ik vraag Josje haar te vertellen waarom Flora hier is. Josje zegt dan dat Flora met haar vader

en moedertje zou gaan spelen. Flora kijkt mij aan en zegt; ik heb misschien gezegd. Ik vraag Josje of ze weet wat het woord misschien betekent. Dit weet Josje niet. Flora legt uit dat ze eerst het tikspel wil spelen en daarna met Josje vader en moedertje gaat spelen als ze zin heeft.

Joni komt erbij staan en zegt dat Josje ook mee mag spelen met het tikspel. Josje wil niet meespelen. Ik vraag haar waarom ze niet mee wil spelen. Ze weet het niet, ze haalt haar schouders op en zegt dan dat ze vader en moedertje wil spelen. Ik stel voor om eerst mee te doen met het tikspel en daarna vader en moedertje te gaan spelen. Dit wil ze niet. Ik stel haar dan de keuze.

Of meedoen met het tikspel of met Robin gaan spelen. Ze weet het niet. Ik laat haar nu achter. Ze loopt naar een aantal jongens uit de klas. Ze rent achter Lorenzo aan en begint met hem te kletsen. Robin blijft alleen achter op het klimrek.

Ik merkte dat er een conflict was door:

Er is in deze geen sprake van een conflictsituatie. Josje weet niet wat ze wil gaan doen.

Kinderen die erbij betrokken waren:

Josje Fee, Rosa, Flora, Robin, Joni en Lorenzo

De oorzaak was volgens mij:

Door te vragen waar Josje zin in heeft en met wie ze wil gaan spelen probeer ik haar tot nadenken te zetten en zelf tot een oplossing te laten komen. Dit vindt Josje nog erg moeilijk. Ze heeft in het verleden wel al geleerd naar mij toe te komen en te vertellen wat er aan de hand is. Josje heeft veel individuele begeleiding nodig om tot spel te komen. Josje weet niet wat Flora bedoelt met misschien straks. Ze denkt dat Flora niet met haar wil spelen. Het gaat hier om een woordenschatprobleem.

Verdere opmerkingen:

Ik heb in deze situatie geprobeerd goede vragen te stellen. Je ziet mij op de video door de knieën zakken zodat ik op ooghoogte met de kinderen kan praten.

Ik geef Josje de keuze of meedoen of met Robin gaan spelen. Dit is niet echt oplossingsgericht. Ik realiseerde me dat toen ik het al gezegd had. Beter zou zijn:

Wat zou je dan willen gaan spelen? Of, wat ga je nu doen nu je niet met het tikspel mee wilt doen?

Faciliteren:

Er heerst een bijna gezond pedagogisch klimaat. Josje voelt zich veilig maar nog niet geaccepteerd. De speelleeromgeving is goed ingericht.

Begeleiden:

Ik moet meer oplossingsgerichte vragen stellen. Door een oplossingsgericht gesprek te gaan voeren met in dit geval Josje kom ik er beter achter wat Josje bezig houdt en wat ze graag zou willen. Ik ga dan op zoek naar haar sterke kanten zodat ik die samen met haar in kan zetten op Josje tot beter spel aan te kunnen zetten. Van het probleem; niet weten wat ze wil gaan spelen en met wie, kan ik daar dan een vaardigheid van maken die we gedurende een aantal weken kunnen gaan oefenen.

Observeren:

Door Josje beter te gaan begeleiden en in contact probeer te brengen met andere kinderen kan ik observeren of ik tegemoet kan komen in de behoeften van in dit geval Josje.

Evalueren:

Ik moet me dagelijks afvragen of ik het buitenspelen goed begeleid heb en wat voor aanpassingen er nodig zijn in mijn leerkracht gedrag.

Bijlage 10:

De vragenlijst

Beste collega's,

Voor mijn opleiding gespecialiseerd leerkracht ben ik bezig met een onderzoek over oplossingsgericht werken met de methode Kids'Skills.

Ik ben erg nieuwsgierig naar jullie kennis en ervaringen die jullie hebben opgedaan door te werken met de methode Kids'Skills.

Daarom heb ik een vragenlijst opgesteld die ongeveer 10 minuten van jullie tijd vraagt.

Zouden jullie allemaal de vragenlijst voor **20 maart** weer bij mij willen inleveren?

Welke functie heb je binnen de NSV2?

☐ Groepsleerkracht

☐ RT

☐ IB

☐ Directie

Stellingen:

	Helemaal mee eens	Beetje mee eens	Niet echt mee eens	Helemaal niet mee eens
1. De methode Kids'Skills spreekt mij aan.				
2. De methode Kids'Skills is inzetbaar voor alle leerjaren.				
3. De methode Kids'Skills spreekt de kinderen aan.				
4. De methode Kids'Skills biedt genoeg verschillende werkvormen.				
5. De methode Kids'Skills is makkelijk in te passen binnen het lesprogramma.				
6. De methode Kids'Skills kost dagelijks veel tijd.				
7. De methode Kids'Skills kost veel extra tijd om in te zetten naast het lesprogramma.				
8. Het is moeilijk de methode Kids'Skills toe te				

passen				
9. Ik ben tevreden over het resultaat wat de kinderen behalen door te werken met de methode Kids'Skills.				
10. Ditzelfde resultaat zou ik ook zonder de methode Kids'Skills behaald hebben.				
11. Ik zou in de toekomst de methode Kids'Skills weer inzetten om gedrag van leerlingen om te buigen in gewenste vaardigheden.				
12. Kinderen kunnen al goed zelf bepalen welke vaardigheid ze willen gaan oefenen.				

Multiple-choice vragen

13. Hoe lang werk je al met de methode Kids'Skills?

- ☐ minder dan een jaar ☐ 1 jaar ☐ 2 jaar
☐ 3 jaar ☐ 4 jaar ☐ anders nl:

14. Laat je wel eens stappen weg? De stappen zitten er als bijlage bij.

- ☐ ja ☐ nee

Zo ja, wat is de reden hiervan? (je kunt meerdere redenen aankruisen)

- ☐ het doorlopen van de 15 stappen kost me veel (meer) tijd
☐ met minder stappen bereikt de leerling hetzelfde doel
☐ ik vind niet alle stappen relevant
☐ anders, nl:.....

15. Werk je aan de hand van het Kids' Skills vaardighedenboek?

- ☐ ja ☐ nee

Zo ja, wat is de reden om het vaardighedenboek te gebruiken?

(je kunt meerdere redenen aankruisen)

☐ het geeft me houvast	☐ het werkt motiverend voor de leerling
☐ het scheelt me tijd	☐ dit is een schoolafpraak
☐ het wordt inzichtelijker voor de leerling	☐ anders, nl:

.....

Zo nee, wat is de reden om het vaardighedenboek niet te gebruiken?

(je kunt meerdere redenen aankruisen)

☐ ik ben niet bekend met dit boek	☐ ik vind het onpraktisch
☐ ik heb niet de beschikking over dit boek	☐ anders nl:

.....

- ☐ het invullen ervan kost veel tijd

16. Werk je aan de hand van de poster van Kids'Skills?

- ☐ ja ☐ nee

Zo ja, wat is de reden om de poster te gebruiken?

(je kunt meerdere redenen aankruisen)

☐ het geeft me houvast	☐ het werkt motiverend voor de leerling
☐ het scheelt me tijd	☐ anders, nl:

.....

- ☐ het wordt inzichtelijker voor de leerling

Zo nee, wat is de reden om de poster niet te gebruiken?

(je kunt meerdere redenen aankruisen)

☐ ik ben niet bekend met de poster	☐ ik vind het onpraktisch
☐ ik heb niet de beschikking over de poster	☐ anders nl:

.....

17. Hoeveel tijd kost het je om de stappen 1 t/m 10 met het kind door te nemen?

☐ minder dan 10 minuten	☐ tussen de 30 en 40 minuten
☐ tussen de 10 en 20 minuten	☐ anders nl:.....
☐ tussen de 20 en 30 minuten	

18. Tijdens welke momenten neem je de stappen door met de betreffende leerling?
(je kunt meerdere momenten aankruisen)

☐ tijdens de inloop	☐ na schooltijd
☐ tijdens het fruit eten	☐ tijdens een bepaald les, nl:
☐ tijdens het buiten spelen	☐ anders nl:

19. Hoeveel tijd ben je gemiddeld per dag kwijt aan het begeleiden van de leerling in het oefenen van de vaardigheid? (stap 11)

(denk hierbij aan; complimenteren, aanmoedigen, reflecteren met de leerling, tussentijdse gesprekken met de leerling, etc.)

☐ minder dan 10 minuten	☐ tussen de 30 en 40 minuten
☐ tussen de 10 en 20 minuten	☐ anders nl:.....
☐ tussen de 20 en 30 minuten	

20. Hoe lang oefent een leerling gemiddeld de gekozen vaardigheid?

☐ minder dan een week	☐ 3 weken
☐ 1 week	☐ anders nl:
☐ 2 weken	

21. Hoe lang vindt je dat een leerling aan een vaardigheid kan/mag werken?

☐ minder dan een week	☐ 3 weken
☐ 1 week	☐ anders nl:
☐ 2 weken	

Wat wil je nog meer kwijt over het gebruik van de methode Kids'Skills?

Bedankt voor je medewerking!

Groeten Lyëtte

Bijlage:

De 15 stappen van Kids'Skills uit het boek van Ben Furman

Stap 1: Problemen vertalen in vaardigheden

Nagaan welke vaardigheid het kind moet hebben om het probleem te overwinnen.

Stap 2: Het eens worden over de vaardigheid die geleerd moet worden

Het probleem met het kind bespreken en het eens worden over de vaardigheid die het gaat leren.

Stap 3: De voordelen van een vaardigheid onderzoeken

Het kind meer bewust maken van de voordelen die het heeft om iets te kunnen.

Stap 4: De vaardigheid een naam geven

Laat het kind de vaardigheid een naam geven.

Stap 5: Een totemfiguur kiezen

Laat het kind een dier of een ander figuur kiezen die het helpt bij het leren van de vaardigheid.

Stap 6: Supporters werven

Laat het kind een aantal mensen vragen om supporter te worden.

Stap 7: Meer zelfvertrouwen geven

Laat het kind meer vertrouwen krijgen dat het de vaardigheid kan leren.

Stap 8: Plannen maken om het te vieren

Maak samen met het kind vooraf een plan hoe je het gaat vieren wanneer het de vaardigheid beheerst.

Stap 9: De vaardigheid omschrijven

Laat het kind zelf vertellen en voordoen hoe het zich zal gedragen wanneer het de vaardigheid beheerst.

Stap 10: Naar buiten treden

Laat mensen weten welke vaardigheid het kind aan het leren is.

Stap 11: De vaardigheid oefenen

Spreek samen met het kind af hoe het de vaardigheid gaat oefenen.

Stap 12: Geheugensteuntjes bedenken

Laat het kind zelf vertellen hoe het wil dat anderen reageren wanneer het zijn vaardigheid vergeet.

Stap 13: Vieren dat het gelukt is

Wanneer het kind de vaardigheid beheerst, is het tijd om dat te vieren en het kind de kans te geven iedereen te bedanken die daarbij geholpen heeft.

Stap14: De vaardigheid aan anderen doorgeven

Stimuleer het kind om een ander kind de nieuwe vaardigheid te leren.

Stap 15: Op naar de volgende vaardigheid

Kom tot overeenstemming met het kind over de volgende vaardigheid die het gaat leren.

